

An Analysis of the Reasons for the Emergence of the Phenomenon Femicide in the Name of Honor from the Perspective of Survivors (the Families of the Victim and the Murderer)

Sirwan Mahmoudi (Corresponding Author)

PhD Student in Cultural Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (sirwan2700@gmail.com)

Hannah Ebrahimpour

PhD Student in Cultural Policy, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Kharazmi University, Tehran, Iran (hannah.ebr1@gmail.com)

Ali Yaghoobi

Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (a.yaghoobi@guilan.ac.ir)

Hamideh Mohammadzadeh

PhD in Cultural Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran (mohammadzadehhamideh@yahoo.com)

Abstract

The redefinition and reproduction of 'woman' as 'a subject of honour' and subsequently, 'femicide in the name of honour' is common in most societies and countries around the world. The phenomenon of femicide in the name of honour occurs in honour-based cultures and patriarchal societies. The aim of this research is to discover and examine the reasons for the emergence of the phenomenon of 'femicide in the name of honour' from the perspective of its survivors in Sardasht City. The conceptual framework of the research includes the theories of 'social learning', 'gender socialisation', 'patriarchy', 'Foucault's disciplinary society', and 'Deleuze's society of control'. The current research employed a qualitative approach and used semi-structured interviews for data collection until theoretical saturation was reached. The thematic analysis approach by Braun and Clarke (2006) was used to extract and analyse the findings. The results obtained from 15 interviews, which were collected using purposive and snowball sampling methods, include 164 initial concepts, 18 sub-themes, and 4 main themes: 'Gendered socialisation against women', 'Social construction of the object of honour', 'Male dominance', and 'Panoptic-controlling society'. It can be said that the phenomenon of femicide, referred to as honour, from the perspective of the survivors (the families of the victims and the perpetrators) as participants in the research, originates from a background and context of anti-feminine socialisation aimed at controlling and subjugating women. This, combined with the objectification of women in terms of honour, becomes a reality alongside the expansion and strengthening of patriarchy in a controlling-surveillant society.

Keywords: Honour, Femicide, Honour killing, Femicide in the name of honour, Violence against women.

Social Problems of Iran, Vol. 16, No. 4, Winter 2026

Received: 29/06/2025 Accepted: 01/09/2025 Pages 243–283

2476-695X© The Author(s). Published by Kharazmi University

ISSN: 2476-6933

Extended Abstract

1. Introduction

Honor killing is one of the most severe and brutal crimes against women (Gill, 2006; Heydari et al., 2021: 88). It refers to a specific form of homicide committed by family members against a woman, ostensibly in order to protect or restore the “honor” of the family. The causes of honor killings of women include: refusal of an arranged marriage; falling in love with someone deemed unacceptable by the family; loss of virginity outside marriage; premarital pregnancy; infidelity; extramarital relationships; requesting a divorce; demanding custody of children after divorce; leaving the family or becoming independent without permission; and being a victim of sexual assault (Gill, 2002, 2017: 153–154; Kaur and Byard, 2023: 537). In fact, honor killings represent the most aggressive and prominent form of honor-based violence, in which family reputation and dignity are “restored” by killing a member of the family (Dewantari, 2016; Loza, 2022: 372).

In one sense, honor killings constitute a form of “domestic terrorism” (Chesler, 2010). This concept may be extended to argue that they also embody a form of “social terrorism,” involving the complicity of diverse social, political-legal, cultural, and ideological structures. The tragic aspect of femicide in the name of honor is that, within a misogynistic and patriarchal system, women are defined as commodities, objects, and instruments for safeguarding family, tribal, or clan honor. This objectifying and dehumanizing perspective paves the way for multiple forms of violence against women, among which femicide in the name of honor is the most extreme. Equally horrifying is the complicity of most social structures, institutions, and communal elements in such violence and killings, which significantly contributes to their persistence and expansion.

In general, given that in different regions and cities of Kurdistan, West Azerbaijan, Kermanshah, and Ilam, dozens of cases of femicide in the name of honor occur every year, and this inhumane phenomenon still prevails in Kurdish society, Sardasht County is no exception. As such, by analyzing the data and information published by Human Rights Organizations, from 2020 to 2025, more than ten women and girls in Sardasht were murdered in the name of honor by their husbands, family members, or close relatives. Accordingly, the objectives of this study are twofold: first, to explore and identify the contexts and conditions contributing to violence against women—especially femicide—and second, to examine the circumstances and factors reinforcing honor-based violence from the perspective of survivors. This study therefore seeks to address the following research questions from

the standpoint of survivors of honor killings (families of both the victims and perpetrators): What social contexts and conditions lead to violence against women, particularly honor killings, in Sardasht? Furthermore, what underlying reasons contribute to the persistence and occurrence of such killings?

2. Methodology

This research employed a qualitative approach using thematic analysis. The sampling method was purposive and snowball sampling. Semi-structured interviews were conducted with 15 survivors of honor killings (including families of both victims and perpetrators) residing in Sardasht. With informed consent, interviews were recorded, ranging between 80 and 120 minutes in duration. The recordings were transcribed, repeatedly reviewed, and prepared for the coding process. Thematic analysis was then conducted based on Braun and Clarke's (2006) six-phase framework. In line with this framework, the interview transcripts were first carefully studied. In the second stage, initial concepts and codes were independently extracted by the researchers. Subsequently, the researchers collaborated to identify sub-themes and overarching main themes.

3. Findings

The analysis of the interviews yielded 164 initial codes, 18 sub-themes, and ultimately 4 main themes: "Gendered socialisation against women," "Social construction of the object of honour," "Male dominance," and "Patriarchal-controlling society."

4. Conclusion

Honor killings occur in societies structured around honor-based cultural norms and patriarchal systems. It is important to note, however, that the existence of a social issue such as honor killings within a segment of a society's culture cannot be generalized to the society's culture as a whole. In fact, the exaggeration of such practices and the social and identity-based stigmatization by dominant and central societies against marginalized and subordinate ones—often accompanied by the minimization of the same issue within dominant societies—reflects the influence of racist and fascist approaches in prevailing discourses. The findings related to the themes of "Gendered socialisation against women" and "Social construction of the object of honour" resonate with Social Learning Theory, the Cycle of Violence, intergenerational transmission, and Gendered Socialisation Theory. In practice, gender roles, cycles and transmission of violence, as well as gendered

socialisation, are instilled in girls and boys from early childhood. In this process, girls learn to embody the family's honor and dignity by adopting submissive and subordinate gender roles under the authority of the family. Conversely, boys are socialised to be independent, dominant, and powerful, exercising control and authority over the opposite sex. Moreover, the phenomenon of the cycle of violence and its transmission within families—as behavioral patterns normalized to enforce the subjugation of girls and women—continues to persist. Moreover, femicide represents the darkest manifestation of society's fear of change and the perceived erosion of patriarchal control. The hidden motivation behind such killings lies in reinforcing male dominance and silencing anyone who seeks to break free from patriarchal frameworks. Thus, the control of women functions as a symbol of masculine power in value systems grounded in honor. In this sense, femicide in the name of honor becomes a public demonstration of patriarchal power. In normative systems rooted in honor and patriarchal hegemony, women are constantly monitored and controlled by family members, neighbors, relatives, and the broader community. Surveillance and monitoring by family members and society, followed by the spread of rumors, gossip, and normative pressures from others, serve to reinforce and intensify the punishment of women, ultimately leading to violence and, in some cases, their murder. Within such societies, resembling a panoptic-controlling society, women remain under perpetual surveillance and control. This control becomes so pervasive that women internalize it, acting as self-surveilling and self-regulating subjects. In sum, from the perspective of survivors (families of both victims and perpetrators), honor-based femicide emerges from a context of gendered socialisation aimed at controlling and subordinating women. Through the objectification of women as bearers of honor, coupled with the reinforcement of patriarchal dominance within a surveillance-based society, this phenomenon becomes a lived and brutal reality.

Keywords: Honour, Femicide, Honour killing, Femicide in the name of honour, Violence against women.

واکاوی دلایل بروز پدیده «زن‌کشی به نام ناموس» از منظر بازماندگان (خانواده‌های مقتول و قاتل)

سیروان محمودی^۱ ID، هانا ابراهیم‌پور^۲ ID، علی یعقوبی^۳ ID، حمیده محمدزاده^۴ ID

چکیده

بازتعریف و بازتولید «زن» به عنوان «سوژه ناموسی» و متعاقب آن، «زن‌کشی به نام ناموس» در اغلب جوامع و کشورهای جهان رایج است. پدیده زن‌کشی به نام ناموس در فرهنگ‌های ناموس محور و جوامع مردسالار رخ می‌دهد. هدف این پژوهش، کشف و واکاوی دلایل بروز پدیده «زن‌کشی به نام ناموس» از منظر بازماندگان آن در شهرستان سردشت است. چارچوب مفهومی تحقیق شامل مفاهیم یادگیری اجتماعی، جامعه‌پذیری جنسیتی، مردسالاری، جامعه انضباطی فوکو و جامعه کنترل دلوز است. پژوهش حاضر با به‌کارگیری رویکرد کیفی و استفاده از تکنیک مصاحبه نیمه ساختاریافته برای گردآوری اطلاعات تا رسیدن به اشباع نظری پیش رفت. برای استخراج و تحلیل داده‌ها از تکنیک تحلیل مضمون براون و کلارک (۲۰۰۶) بهره گرفته شد. یافته‌های حاصل از ۱۵ مصاحبه که با روش نمونه‌گیری هدفمند و استراتژی گلوله‌برفی جمع‌آوری شدند، شامل ۱۶۴ مفهوم اولیه، ۱۸ مضمون فرعی و ۴ مضمون اصلی «جامعه‌پذیری جنسیتی زن‌ستیز»، «برساخت اجتماعی اُبّه ناموس»، «سلطه مردسالاری» و «جامعه پانوپتیک-کنترلی» است. می‌توان گفت، پدیده زن‌کشی به نام ناموس از منظر بازماندگان آن (خانواده‌های مقتول و قاتل)، از یک زمینه و بستر با جامعه‌پذیری ضدزنانه جهت کنترل و انقیاد زنان نشئت می‌گیرد و با اُبّه‌سازی ناموسی از زنان، هم‌زمان با گسترش و تقویت سلطه مردسالاری در یک جامعه کنترلی-نظارتی به واقعیت مبدل می‌گردد.

کلیدواژگان: ناموس، زن‌کشی، قتل ناموسی، زن‌کشی به نام ناموس، خشونت علیه زنان.

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده مسئول) sirwan2700@gmail.com
۲. دانشجوی دکتری سیاست‌گذاری فرهنگی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران/ hannah.ebr1@gmail.com
۳. دانشیار جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران/ a.yaghoobi@guilan.ac.ir
۴. دکترای جامعه‌شناسی فرهنگی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران/ mohammadzadehhamideh@yahoo.com

۱. مقدمه و بیان مسئله

قتل ناموسی یکی از شدیدترین و خشن‌ترین جنایات علیه زنان است و در سال‌های اخیر، خشونت علیه زنان که به نام ناموس انجام می‌شود، توجه بسیاری از کشورهای جهان را به خود جلب کرده است (گیل، ۲۰۰۶؛ گیل و همکاران، ۲۰۱۲: ۷۵؛ حیدری و همکاران، ۲۰۲۱: ۸۸). خشونت مبتنی بر ناموس، از جمله جرائم قتل ناموسی، در بیش تر نقاط جهان، از جمله خاورمیانه، آسیا، اروپا و آمریکا، رُخ داده است و تعداد قتل‌های ناموسی همچنان در حال افزایش است (شریبا، ۲۰۲۳). به بیان دیگر، قتل‌های ناموسی به‌طور گسترده در بنگلادش، برزیل، کانادا، اکوادور، مصر، مراکش، هند، ایران، افغانستان، عراق، عربستان سعودی، یمن، فلسطین، الجزایر، اسرائیل، ایتالیا، اردن، مراکش، پاکستان، بالکان، هلند، آلمان، ایتالیا، سوئد، سوریه، ترکیه، اوگاندا، اتیوپی، سومالی، بریتانیا و حتی ایالات متحده گزارش شده است (وینیتا و بالاکریشنن، ۲۰۱۶^۳؛ کوشال، ۲۰۲۰^۴؛ سینگ و بهانداری، ۲۰۲۱^۵؛ حیدری و همکاران، ۲۰۲۱).

قتل‌های ناموسی به شکل خاصی از قتل توسط اعضای خانواده نسبت به یک زن اطلاق می‌شود که ظاهراً برای محافظت یا بازگرداندن «ناموس یا شرف» یک خانواده انجام می‌شود. دلایل قتل ناموسی زنان عبارت‌اند از: زن یا دختری که از ازدواج تنظیم شده امتناع می‌ورزد، عاشق کسی می‌شود که برای خانواده غیرقابل قبول است، ازدست دادن باکرگی خارج از ازدواج، بارداری قبل از ازدواج، خیانت، داشتن روابط غیرمشروع، درخواست طلاق، درخواست حضانت فرزندان پس از طلاق، ترک خانواده یا مستقل شدن بدون اجازه و قربانی تجاوز جنسی (گیل، ۲۰۱۷: ۱۵۳-۱۵۴؛ کورویارد، ۲۰۲۳^۶: ۵۳۷). در واقع، قتل‌های ناموسی پرخطرترین و برجسته‌ترین شکل خشونت ناموسی را نشان می‌دهند که در آن آبرو و شرافت خانواده با کُشتن یکی از اعضای خانواده بازگردانده می‌شود؛ به عبارتی، انگیزه پشت قتل‌های ناموسی، بازگرداندن آبرو، شرافت و ثبات یا آرامش خانواده پس از آسیب درک شده توسط قربانی است. همچنین، قتل‌های ناموسی شامل اعمال وحشیانه و خشونت‌آمیز مانند سوزاندن، مُثله‌کردن،

1. Gill
2. Shreya
3. Vineetha & Balakrishnan
4. Kaushal
5. Singh & Bhandari
6. Kaur & Byard

غرق کردن و دیگر اشکال غیرقابل تصور خشونت است (لوزا، ۲۰۲۲: ۳۷۲؛ دوانتاری، ۲۰۱۶). طبق گزارش صندوق جمعیت سازمان ملل متحد^۱ تعداد قتل‌های ناموسی سالانه در سراسر جهان، ۵۰۰۰ مورد است، اگرچه برخی سازمان‌های غیردولتی سالانه ۲۰ هزار مورد قتل ناموسی را در سراسر جهان تخمین می‌زنند (مانجو، ۲۰۱۰؛ گیل، ۲۰۱۴، ۲۰۱۷؛ کوشال، ۲۰۲۰؛ دی‌لیما و همکاران، ۲۰۲۰). در سال ۲۰۲۱، تعداد ۸۱۱۰ زن و دختر به‌طور عمد کشته شدند (سارکار و همکاران، ۲۰۲۵: ۱). به علاوه، در سال ۲۰۲۳، تعداد ۸۵ هزار مورد قتل زنان و دختران در جهان ثبت شده است که از این تعداد، ۶۰ درصد توسط شریک عاطفی خود یا سایر اعضای خانواده صورت گرفته است. در سال ۲۰۲۴ نیز، تعداد ۸۳ هزار زن‌کشی ثبت شده است که از این تعداد، نزدیک به ۵۰ هزار زن توسط شریک عاطفی یا سایر اعضای خانواده به قتل رسیده‌اند. به عبارت دیگر، به‌طور متوسط ۱۳۷ زن و دختر در سراسر جهان هر روز به دست شریک زندگی یا یکی از بستگان نزدیک خود به قتل می‌رسند (ادارهٔ مقابله با مواد مخدر و جرائم سازمان ملل متحد و زنان سازمان ملل، ۲۰۲۴: ۲؛ ۲۰۲۵: ۴-۸).

از طرف دیگر، نرخ قتل ناموسی در کشورهای خاورمیانه متغیّر است، اما همیشه نگران‌کننده است. در ایران موارد قتل ناموسی در روستاها یا مناطق کم‌تر توسعه یافته مانند کرمانشاه، ایلام، کردستان و خوزستان مشاهده می‌شود (حیدری و همکاران، ۲۰۲۱: ۹۱). نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سالیانه حدود ۲۵۰۰ قتل در ایران اتفاق می‌افتد که تا ۱۸ درصد از آن‌ها به امور ناموسی مرتبط است (بین ۳۷۵ تا ۴۵۰ مورد قتل ناموسی در سال). همچنین، ۶۲ درصد از زنان مقتول به دست اعضای خانواده یا خویشاوندان نزدیکشان به قتل می‌رسند که گرایش ناموسی در این قتل‌ها بسیار قوی است (ریاحی و اسمعیلی، ۱۳۹۷: ۵۳-۵۴).

لطفی (۱۴۰۲) در گزارشی در روزنامهٔ شرق بیان می‌کند که برخلاف تصوّر این‌که اغلب زن‌کشی‌ها در شهرها و روستاهای دورافتاده انجام می‌شود، بررسی‌های «شرق» نشان می‌دهد که در دو سال گذشته (از خرداد ۱۴۰۰ تا پایان خرداد ۱۴۰۲) و از میان ۱۶۵ زن به قتل رسیده در ایران، بیش‌ترین تعداد قتل زنان در استان تهران (۴۱ مورد) ثبت شده است. در همین ارتباط، شبانکارئیان (۱۴۰۲) در گزارشی در روزنامهٔ اعتماد اشاره می‌کند که از ابتدای سال ۱۴۰۲ تا پایان

1. Loza

2. Dewantari

3. UNFPA

4. Sarkar et al.

5. UNODC & UN Women

دی ماه ۱۴۰۲، «دست کم ۱۰۰ زن و دختر» به بهانه‌های مختلف توسط مردان خانواده به قتل رسیده‌اند. به علاوه، شبانکارئیان (۱۴۰۳) خاطرنشان می‌کند به گزارش «روزنامه اعتماد»، طی سه ماهه نخست سال‌های ۱۴۰۱، ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ دست کم ۸۵ زن و دختر توسط شوهر، پدر، برادر و... که جزو مردان نزدیک به آن‌ها بوده، کشته شده‌اند. طبق این بررسی در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۱ حداقل ۲۲ زن و دختر، در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۲ دست کم ۲۸ زن و دختر و در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۳ نیز دست کم ۳۵ زن و دختر در شهرهای مختلف ایران به قتل رسیده‌اند.

علاوه بر این، حریری (۱۴۰۳)، در گزارش «روزنامه شرق» مبنی بر این که هر «دو روز یک زن‌کشی» در ایران رخ می‌دهد، بیان می‌دارد که ضعف قوانین و به‌ویژه عدم حمایت قوانین از زنان، مسائل و مشکلات اقتصادی، ضعف رسانه‌ها و چالش‌های فرهنگی مانند غیرت و ناموس پرستی راه را برای این‌گونه خشونت‌ها هموار کرده است.

بر اساس گزارش پلتفرم «کمپین توقف قتل‌های ناموسی» درباره زمانی ۲۰ ساله (۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱)، تعداد ۱۲۲۰ مورد قتل ناموسی در ایران ثبت شده است که حدود ۲۹ درصد آن‌ها مربوط به استان تهران است. به علاوه طبق گزارش این پلتفرم، در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۴ (مارس تا سپتامبر ۲۰۲۵)، ۱۱۸ مورد قتل ناموسی در ایران روی داده است که بیش‌ترین موارد آن (۲۱ مورد) در استان تهران ثبت شده است. هرچند برخی سازمان‌های غیردولتی تعداد زن‌کشی‌های ایران در سال ۲۰۲۵ را بیش از ۲۰۰ مورد ذکر می‌کنند (مقدم، ۲۰۲۲؛ ۲۰۲۵). از سوی دیگر، قتل ناموسی بارها به عنوان یک مسئله جدی در اقلیم کردستان ذکر شده است (بیگی خانی، ۲۰۰۵)، به طوری که بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰، در مجموع ۴۹۰ زن به دلیل قتل‌های ناموسی در اقلیم کردستان جان خود را از دست داده‌اند (صالح، ۲۰۲۳: ۲۵۳).

می‌توان گفت، «قتل ناموسی وجدان اخلاقی ما را به چالش می‌کشد» (دورجی و همکاران، ۲۰۱۳: ۱۵). در واقع، قتل‌های ناموسی به یک معنا شکلی از «تروریسم خانگی»^۳ است (چسلر، ۲۰۱۰). می‌توان این مفهوم را بسط داد و بیان داشت که قتل‌های ناموسی نوعی از «تروریسم اجتماعی» با مشارکت ابعاد و ساختارهای مختلف اجتماعی، سیاسی-حقوقی، فرهنگی و ایدئولوژیکی هستند.

1. Begikhani
2. Dorjee et al.
3. Domestic Terrorism
4. Chesler

جنبه دردناک زن‌کشی به نام ناموس این است که زنان در یک نظام زن‌ستیز و مردسالارانه به عنوان کالا، ابژه و ابزار حفاظت از آبرو و شرف خانواده، طایفه و عشیره بازتعریف می‌شوند و همین نوع نگاه بردگی و شیء‌انگارانه به زنان، راه را برای اعمال انواع خشونت علیه آن‌ها هموار می‌سازد که زن‌کشی و قتل به نام ناموس یکی از آن‌ها است. از طرف دیگر، بُعد دهشتناک این پدیده، هم‌نوایی اغلب ساختارهای اجتماعی و اجزاء و عناصر مختلف جامعه با این نوع خشونت‌ها و قتل‌ها است که یکی از دلایل مستحکم تداوم و گسترش این پدیده است. به‌طورکلی، با توجه به این‌که در مناطق و شهرهای مختلف کردستان، آذربایجان غربی، کرمانشاه و ایلام هر سال، ده‌ها مورد زن‌کشی به نام ناموس رخ می‌دهد و این پدیده غیرانسانی هنوز در جامعه کردستان جولان می‌دهد که شهرستان سردشت نیز مستثنا از این امر نیست. به‌طوری‌که با بررسی داده‌ها و اطلاعات منتشرشده در سازمان‌های حقوق بشری، از سال ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۴ بیش از ده زن و دختر با انگیزه و به نام شرف و ناموس در این شهرستان توسط همسران یا اعضای خانواده و بستگان نزدیک خود به قتل رسیده‌اند. لذا، اهداف این پژوهش شامل کشف و شناسایی زمینه‌ها و بسترهای دخیل در وقوع خشونت علیه زنان به‌ویژه زن‌کشی و همچنین تحلیل شرایط و دلایل تقویت و بروز خشونت‌های ناموسی از منظر بازماندگان این پدیده است. بدین ترتیب، این تحقیق درصدد است از منظر بازماندگان پدیده زن‌کشی به نام ناموس (خانواده‌های مقتول و قاتل)، به این پرسش‌ها پاسخ دهد: چه شرایط و بسترهایی منجر به بروز خشونت علیه زنان به‌ویژه زن‌کشی به نام ناموس در شهرستان سردشت می‌شود؟ به‌علاوه، چه دلایلی در تقویت و وقوع این‌گونه زن‌کشی‌ها دخیل هستند؟

۲. چارچوب مفهومی

تحقیقات کیفی در طول فرآیند پژوهش، رابطه‌ای پویا با نظریه حفظ می‌کنند. در واقع، «نظریه‌ها، تفسیرها یا الگوهای ساختاریافته‌ای را جهت بررسی و درک یک مسئله ارائه می‌دهند» (ویلیس و همکاران،^۱ ۲۰۰۷: ۴۳۹). می‌توان بیان داشت، «نظریه‌ها به محققان «لنزهای» مختلفی ارائه می‌دهند که از طریق آن می‌توانند موضوعات و مسائل اجتماعی پیچیده را بررسی و ضمن ارائه چارچوب‌های تحلیلی، توجه را بر جنبه‌های خاصی از داده‌ها متمرکز کنند» (ریوز و همکاران،^۲ ۲۰۰۸: ۶۳۱).

1. Willis et al.

2. Reeves et al.

علاوه بر این، یکی از کاربردهای مهم نظریه‌ها در پژوهش‌های کیفی، «حساسیت نظری» است که یکی از دلایل عمده ارائه نظریه‌های گوناگون در این مطالعه است. مفهوم حساسیت نظری، توانایی محقق در تشخیص و شناسایی الگوهای معنادار نظری در داده‌های کیفی را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، ظرفیت و استعدادی بنیادی که مشاهدات تجربی خام و بینش‌های مفهومی را به هم پیوند می‌دهد (موحاجان و موحاجان، ۲۰۲۱؛ تسیندوس، ۲۰۲۳). به طور کلی، نظریه‌ها در تحقیقات کیفی به شکل پسینی و استقرایی الهام‌بخش محقق در درک حساسیت نظری و همچنین، ساخت مفاهیم و مقوله‌هاست. در این بخش از تحقیق به برخی از این نظریه‌ها و مفاهیم پرداخته می‌شود.

نظریه یادگیری اجتماعی

نظریه یادگیری اجتماعی یکی از رایج‌ترین دیدگاه‌های توضیحی در ادبیات خشونت زناشویی است. این نظریه که اغلب به عنوان «چرخه خشونت»^۳ یا «نظریه انتقال بین‌نسلی»^۴ در خانواده به کار می‌رود، بیان می‌کند که افراد از رفتاری که در کودکی با آن مواجه بوده‌اند، الگوبرداری می‌کنند (بندورا، ۱۹۷۳). خشونت از طریق الگوهای ارائه‌شده توسط خانواده به طور مستقیم یا غیرمستقیم آموخته می‌شود، در دوران کودکی تقویت می‌گردد و در بزرگسالی به عنوان روشی برای حل تعارضات ادامه می‌یابد (می‌هالیک، ۲۰۰۷: ۶۴۵).

طبق نظریه یادگیری اجتماعی بندورا توانایی تأثیرگذاری از طریق الگوسازی بستگی به درجه‌ای دارد که کودک با الگو همذات‌پنداری می‌کند. به علاوه، این نظریه یک الگوی تعمیم‌یافته از پرخاشگری آموخته‌شده را پیش‌بینی می‌کند که در روابط خانوادگی و غیرخانوادگی الگو شود. بندورا (۱۹۷۳) پیشنهاد می‌کند که الگوهای پرخاشگرانه، آموزه‌های عمومی و خاص را منتقل می‌کنند و مشاهده‌کنندگان، استراتژی‌های پرخاشگرانه کلی را فراتر از نمونه‌های مدل‌سازی شده خاص می‌آموزند. قرارگرفتن در معرض اشکال متعدد خشونت خانوادگی، خطر خشونت جوانان را دو برابر می‌کند. از این رو می‌توان بیان داشت که مفهوم انتقال بین‌نسلی که به موجب آن خشونت شریک عاطفی از نسل والدین به نسل بعدی

1. Mohajan & Mohajan

2. Tsindos

3. Cycle of Violence

4. Intergenerational Transmission Theory

5. Mihalic

فرزندان منتقل می‌شود، یکی از پُراستنادترین توضیحات نظری برای علت‌شناسی خشونت شریک زندگی بوده است. نه تنها قرارگرفتن در معرض خشونت شریک زندگی احتمال مشارکت نسل بعدی در روابط آزاردهنده را افزایش می‌دهد، بلکه خشونت بین والدین یکی از قوی‌ترین مکانیسم‌های اجتماعی محیطی برای انتقال رفتار ضداجتماعی به‌طورکلی است (ارنساft، ۲۰۰۷: ۲۹۰).

علاوه براین، یکی از رایج‌ترین نظریه‌هایی که در ادبیات خشونت خانگی مورد استناد قرار گرفته است، «چرخه خشونت» لِنور واکر^۱ (۲۰۰۱) است. به گفته واکر، چرخه خشونت با سه مرحله «تنش‌سازی، ضرب و شتم حاد و ماه‌عسل» مشخص می‌گردد که بارها در رابطه خشونت‌آمیز تکرار می‌شود. در نتیجه، آزار خانگی به‌ندرت شامل یک حادثه منفرد خشونت می‌شود، بلکه بدرفتاری به یک الگوی تکراری در رابطه تبدیل می‌گردد (سولیوان و کوهنل،^۲ ۲۰۰۷: ۲۲۴). طبق این نظریه، اگر والدین پرخاشگر فیزیکی در نهایت فرزندان پرخاشگری داشته باشند، به این دلیل است که کودک پاسخ‌گومند به خشونت را آموخته است؛ توضیح جایگزین این است که کودک تمایل به رفتار پرخاشگرانه دارد و رفتار تنبیهی والدین پاسخی به کودک است (می‌هالیگ، ۲۰۰۷: ۶۴۹).

جامعه‌پذیری جنسیتی

جامعه‌پذیری جنسیتی با القای هنجارها و انتظارات اجتماعی در مورد نقش‌های جنسیتی، به‌طور قابل‌توجهی بر خشونت خانگی تأثیر می‌گذارد. در واقع، جامعه‌پذیری جنسیتی با شکل دادن به رفتارها و انتظارات افراد بر اساس هنجارهای اجتماعی مرتبط با جنسیت، نقش بسزایی در خشونت دارد. از سنین پایین، اغلب به افراد نقش‌ها و رفتارهای ویژه‌ای آموزش داده می‌شود که متناسب با جنسیتشان در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند عدم تعادل قدرت را تداوم بخشد و رفتارهای پرخاشگرانه را به‌ویژه در مردان توجیه کند. این فرآیند اجتماعی شدن می‌تواند منجر به عادی‌سازی خشونت به‌عنوان وسیله‌ای برای اعمال کنترل یا تسلط شود و به الگوهای خشونت خانگی کمک کند که در آن مردان بیش‌تر مرتکب و زنان قربانی هستند (کیلینگ و ماسون،^۳ ۲۰۰۸).

1. Ehrensaft
2. Lenore Walker
3. Sullivan & Kuehnle
4. Keeling & Mason

نقش‌های جنسیتی عموماً به‌عنوان دستورالعمل‌های رفتاری تعیین‌شده اجتماعی و اغلب به‌طور سخت‌گیرانه و تحمیلی برای مردان و زنان شناخته می‌شود. این نقش‌ها، باورهای رایج پیرامون مردانگی و زنانگی را که امروزه شناخته می‌شوند، تعریف می‌کنند و قصد دارند موقعیت‌هایی را که زنان و مردان در جامعه اشغال می‌کنند، دیکته کنند. فمینیست‌ها استدلال می‌کنند که نقش‌های جنسیتی ژرف‌ترین علت خشونت در جهان است. در واقع، نقش‌های جنسیتی شکلی از «مردانگی زهرآگین» را ایجاد کرده است که بر جامعه مدرن غلبه کرده است (فینلی، ۲۰۲۰: ۸۹-۹۰). می‌توان گفت، الگوهای جامعه‌پذیری مبتنی بر جنسیت نقش مهمی در خشونت‌های ناموسی دارند. در جوامعی که بر اساس قوانین ناموسی ساختاریافته‌اند، زنان به‌گونه‌ای اجتماعی می‌شوند که از حقوق انسانی خود آگاه نباشند، درحالی‌که مردان جامعه‌پذیر شده‌اند تا باور کنند که کنترل و سلطه بر زنان در همه عرصه‌های زندگی برای آن‌ها مشروع است (گیل و همکاران، ۲۰۱۲: ۷۷).

مردسالاری

مردسالاری ارتباط نزدیکی با خشونت شریک عاطفی و خشونت خانگی دارد، زیرا یک نظام اجتماعی را ایجاد می‌کند که در آن مردان قدرت اصلی را در دست دارند و در نقش رهبری سیاسی، اقتدار اخلاقی و کنترل بر دارایی تسلط دارند. این عدم تعادل قدرت اغلب در روابط خود را نشان می‌دهد، جایی که مردان ممکن است از خشونت به‌عنوان ابزاری برای حفظ کنترل و اعمال سلطه بر شرکای خود استفاده کنند که منعکس‌کننده ارزش‌های مردسالارانه جامعه است. لذا، ساختارها و هنجارهای مردسالاری می‌توانند پذیرش، عادی‌سازی و بهنجارسازی چنین خشونت‌هایی را تداوم بخشند (کیلینگ و ماسون، ۲۰۰۸: ۹۳). از این رو، ناموس و شرافت بخشی جدایی‌ناپذیر از مردسالاری است، زیرا به خشونت علیه زنان مربوط می‌شود. احساس شرمساری در مردان آزارگر با ازدست‌دادن کنترل بر رفتار زنان مرتبط است. در واقع، مردان آزارگر از خشونت علیه زنان قربانی استفاده می‌کنند تا قدرت و کنترل خود را از طریق یک فرآیند مستمر به‌دام‌انداختن حفظ کنند (هایز و همکاران، ۲۰۱۸: ۳-۴). از طرف دیگر، مردسالاری با تداوم نابرابری‌های جنسیتی و تقویت استحقاق، مالکیت و کنترل مردان بر شرکای زن، نقش مهمی در خشونت علیه زنان ایفا می‌کند. میراث مردسالاری

1. Toxic Masculinity

2. Finley

3. Hayes et al.

در هنجارها و نگرش‌های اجتماعی، مانند سرزنش قربانی و تصورات مربوط به استحقاق جنسی مردان که به شیوع خشونت علیه زنان کمک می‌کند، مشهود است (فیشر و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۴۰). بنابراین، کنترل زنان نمادی از قدرت مردانه در جوامعی است که مبتنی بر نظام ارزشی شرف‌محور است؛ قتل‌های ناموسی راهی برای نمایش علنی این قدرت مردسالارانه است. در واقع، کشتن به خاطر ناموس فردی یا جمعی عملی قهرمانانه تلقی می‌شود، زیرا احیای آبرو و منزلت خانواده را در حفاظت از زنان خود دوباره تثبیت می‌کند. لذا، در جوامع مردسالار بازتولید نسخه‌های ایدئال مردانگی از جمله مردانگی هژمونیک (کانل و مسیراشمیت، ۲۰۰۵) جهت سلطه و انقیاد زنان مشروع و تقویت می‌گردد. همان‌طور که پیر بوردیو (۱۹۶۶) استدلال می‌کند، شرافت آشکارا و قبل از دیگران زندگی می‌شود. در بسیاری از کشورهایی که قتل‌های ناموسی به طور مرتب اتفاق می‌افتد، مجرمانی که دستگیر می‌شوند با افتخار دستبندهای خود را به نمایش می‌گذارند یا داوطلبانه برای اعتراف به جرم خود به مرکز پلیس می‌روند (گیل و همکاران، ۲۰۱۲: ۸۱). به‌طور کلی می‌توان بیان داشت، پدیده زن‌کشی به نام ناموس، نمایانگر تجلی افراطی مردانگی هژمونیک از طریق خشونت است. این شکل از مردانگی، کنترل بر بدن، تمایلات جنسی و استقلال زنان را از طریق تهدید خشونت مرگبار اعمال می‌کند. بنابراین، مردانگی هژمونیک با برابردانستن سلطه مردان با «ناموس» خانواده و نظارت و کنترل بر آن، به طور غیرمستقیم به خشونت علیه زنان به‌ویژه خشونت‌های ناموسی دامن می‌زند (سارکار و همکاران، ۲۰۲۵).

جامعه انضباطی فوکو و جامعه کنترل دلوز

میشل فوکو در کتاب «مراقبت و تنبیه: تولد زندان»، جامعه انضباطی را به‌عنوان شکلی از سازمان‌دهی اجتماعی معرفی می‌کند که از قرن هجدهم به بعد در جوامع غربی ظهور کرد. این جامعه بر اساس مکانیسم‌های دقیق کنترل و نظارت استوار است که رفتارها و بدن‌های افراد را به دقت تنظیم می‌کند. فوکو معتقد است جامعه انضباطی جایگزین اشکال قدیمی‌تر قدرت، مانند شکنجه و اعدام عمومی شده است. در این جامعه، «قدرت به جای اعمال خشونت فیزیکی، از طریق نظارت، آموزش و اصلاح اعمال می‌شود. این تغییر نشان‌دهنده گذار از یک جامعه مبتنی بر تنبیه به یک جامعه مبتنی بر انضباط و کنترل است» (فوکو، ۱۹۹۵: ۱۳۵).

1. Fisher et al.

2. Connell & Messerschmidt

علاوه بر این، یکی از ویژگی‌های بنیادی جامعه انضباطی، نظارت دائمی است. فوکو، مفهوم پانوپتیک^۱ (سراسرین) را به عنوان نماد این جامعه مطرح می‌کند. پانوپتیک یک زندان طراحی شده توسط جرمی بنتام است که در آن زندانیان تحت نظارت دائمی قرار می‌گیرند، بدون این‌که بدانند آیا در حال حاضر تحت نظر هستند یا نه. این مکانیسم باعث می‌شود افراد خود را تحت کنترل قرار دهند و رفتار خود را مطابق با هنجارهای اجتماعی تنظیم کنند. فوکو تأکید می‌کند این نظارت دائمی نه تنها در زندان‌ها، بلکه در خانواده، مدارس، بیمارستان‌ها و کارخانه‌ها و غیره نیز اعمال می‌شود و به شکل‌گیری سوژه‌های فرمان‌بردار کمک می‌کند (فوکو، ۱۹۹۵: ۱۷۷؛ فوکو، ۲۰۰۳).

قدرت در جامعه انضباطی نامرئی و همه جا حاضر است. افراد نمی‌توانند منبع دقیق آن را شناسایی کنند، اما تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند. این قدرت از طریق دانش و گفتمان اعمال می‌شود. این گفتمان‌ها به قدرت مشروعیت می‌بخشند و آن را در سطح جامعه گسترش می‌دهند. به این ترتیب، قدرت نه تنها رفتارهای بیرونی، بلکه حتی ذهنیت و خودآگاهی افراد را نیز تحت کنترل قرار می‌دهد. در نهایت، جامعه انضباطی از طریق ترکیبی از نظارت، آموزش و درونی‌سازی هنجارها، کنترل اجتماعی را به شکلی ظریف و مؤثر اعمال می‌کند. فوکو معتقد است این فرایند خودکنترلی و خودتنظیمی سبب می‌شود که افراد در جامعه خود را تحت نظارت قرار دهند و هنجارهای اجتماعی را درونی کنند. این فرآیندها باعث می‌شوند که قدرت به شکلی نامحسوس و دائمی در جامعه جریان یابد و افراد را به سوژه‌های مطیع تبدیل کند (فوکو، ۱۹۹۵: ۲۰۲، ۲۲۱؛ فوکو، ۲۰۰۳).

از طرف دیگر، ژیل دلوز در «پی‌نوشتی درباره جوامع کنترل^۲»، گذار از جوامع انضباطی به «جوامع کنترل» را مطرح می‌کند. دلوز به تحلیل میشل فوکو از جوامع انضباطی اشاره می‌کند که در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ رایج بود و در اوایل قرن بیستم به اوج خود رسید. مشخصه این جوامع، محیط‌های محصور و بسته مانند خانواده‌ها، مدارس، پادگان‌ها، کارخانه‌ها، بیمارستان‌ها و زندان‌ها بود. دلوز استدلال می‌کند که ما اکنون در حال گذار به جوامع کنترل هستیم که جایگزین ساختارهای انضباطی قدیمی شده‌اند؛ این جوامع جدید از طریق مکانیسم‌های کنترلی سیال و فراگیرتر، به جای حصارکشی‌ها و محفظه‌های ثابت عمل می‌کنند. در جوامع انضباطی، افراد در فضاهای مجزا و محصور (مانند مدرسه به کارخانه) حرکت می‌کنند.

1. Panopticon

2. Postscript on the Societies of Control

در مقابل، جوامع کنترل از مدولاسیون^۱ (تعدیل/تلفیق) پیوسته استفاده می‌کنند، جایی که مکانیسم‌های کنترل همیشه وجود دارند و قابل انطباق هستند (دلوز، ۲۰۱۱: ۱۳۹-۱۴۲).

دلوز معتقد است ما در عصر حاضر وارد مرحله جدیدی شده‌ایم که در آن کنترل سیال‌تر، پیوسته‌تر و فراگیرتر است. برخلاف محیط‌های گسسته جوامع انضباطی، مکانیسم‌های کنترلی در جامعه جدید در زندگی روزمره ادغام شده و به‌طور مداوم عمل می‌کنند. به بیان دیگر، در جوامع کنترل، کنترل پیوسته و انطباق‌پذیر است. این کنترل از طریق نظامی با هندسه متغیر عمل می‌کند، جایی که مکانیسم‌های کنترل همیشه حاضرند و می‌توانند به‌طور پویا تغییر کنند. افراد در جوامع کنترل به «افراد تقسیم شده»^۲ تبدیل می‌شوند؛ یعنی موجودیتی که به بخش‌هایی تقسیم شده و توسط مکانیسم‌های کنترل مداوم تعدیل می‌شود (دلوز، ۲۰۱۷: ۳۵-۳۹).

به‌طور خلاصه با توجه به نظریه جامعه انضباطی فوکو و جامعه کنترل دلوز می‌توان بیان داشت که در فرهنگ‌های ناموس‌محور و جوامع مردسالار، یکی از کارکردهای اصلی جامعه جهت حفظ نظم موجود و به‌خصوص، حفاظت از قوانین ناموسی، کنترل و نظارت مستمر بر افراد است. در واقع، ماهیت گماینشافتی و همبستگی مکانیکی جمع‌گرایانه این نوع از اجتماع‌ها، مبتنی بر نظارت دائمی بر سوژه‌هاست که منجر به خودکنترلی و خودنظارتی مداوم افراد، به‌ویژه زنان می‌گردد. در این‌گونه جوامع، بسیاری از خشونت‌های ناموسی، به‌ویژه زن‌کشی به نام ناموس پاسخی به فشار هنجاری جامعه و کسب تأیید و رضایت اجتماعی از آن است. همان‌طور که بیان شد، در تحقیقات کیفی هدف از چارچوب مفهومی و مرور نظریه‌ها، «حساسیت نظری» است. حساسیت نظری توانایی تشخیص این است که چه چیزی در داده‌ها مهم است و قدرت معنی‌دادن بدان را دارد. حساسیت نظری کمک می‌کند تا نظریه‌ای را تنظیم کنیم که با واقعیت پدیده مورد مطالعه مطابقت کند (کوربین و اشتراوس، ۲۰۱۴).

در واقع، مرور چارچوب مفهومی و نظریه‌های مرتبط از جمله «یادگیری اجتماعی»، «چرخه خشونت»، «انتقال بین‌نسلی»، «جامعه‌پذیری جنسیتی»، «مردسالاری»، «جامعه انضباطی فوکو» و «جامعه کنترل دلوز» و فرایند حساسیت نظری، به‌مثابه لنزی عمل می‌کنند که محقق قبل از ورود به میدان تحقیق با دیدی جامع و گسترده‌تر پدیده مورد مطالعه را بررسی نماید و همچنین به‌عنوان راهنمای تدوین مصاحبه‌نامه و ویرایش آن و شناسایی مفاهیم و مقولات نیز کاربرد دارند.

1. Modulation
2. Dividuals

۳. پیشینه تجربی

مرور تحقیقات انجام شده در زمینه قتل ناموسی بیان‌گر این است که پژوهش‌های داخلی و خارجی متعددی در این باره انجام شده است که حاکی از اهمیت این موضوع چه در ایران و چه در سایر کشورهای خارجی است. در ادامه به چند مورد از هرکدام اشاره می‌شود.

عشایری و عجمی (۱۳۹۴) در پژوهشی دریافتند که متغیرهای مربوط به باورهای طایفه‌ای، وجدان جمعی و داغ‌ننگ با گرایش به قتل ناموسی رابطه مستقیم دارند. ریاحی و اسمعیلی (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای در شهر مریوان (استان کردستان) نشان دادند که یک‌پنجم از پاسخگویان نگرش مثبتی به قتل‌های ناموسی داشته‌اند. همچنین، متغیرهای احساس نابرابری جنسیتی، پذیرش باورهای مردسالارانه و پایبندی به باورهای دینی سنتی، مهم‌ترین متغیرهای پیش‌بینی‌کننده نگرش به قتل ناموسی بوده‌اند.

کرمی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی دریافتند که در میان قاتلین، متغیرهای وابستگی به قبیله، پایگاه اجتماعی، خرده‌فرهنگ خشونت، نگرش به زن و حمایت شیوخ از قاتلین با نگرش آنان نسبت به قتل‌های ناموسی ارتباط دارد. دلاور و کوهزادیان (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای نشان دادند که مؤلفه‌های فقر فرهنگی، آداب و رسوم قبیله‌ای، تعصب قبیله‌ای و ناموسی، نظارت اجتماعی شدید بر زنان، ساختار خشن جامعه سنتی، فرهنگ پدرسالاری و ازدواج اجباری از مؤثرترین عوامل ارتکاب قتل‌های ناموسی در مقایسه با سایر قتل‌ها است.

جوانمرد و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی تعصب اجتماعی و جمع‌گرایی، حساسیت به ناموس، نگرش مردسالارانه و فقر اجتماعی و فرهنگی را به عنوان عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر قتل‌های ناموسی نام می‌برند. میرزایی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی در ارتباط با عوامل مؤثر بر میزان خشونت علیه زنان در شهر کرمانشاه دریافتند که بین تصور اقتدارگرایانه مرد از نقش خود و خشونت علیه زنان رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. همچنین رابطه معکوسی بین میزان تحصیلات زن و مردان و خشونت خانگی علیه آنان وجود دارد. بر اساس معادله رگرسیون، متغیر تصور سلطه‌گرایانه مرد و میزان انجام کارهای خانه توسط زن تأثیر مثبتی بر خشونت علیه زنان دارند.

حق‌پرس و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه «قتل‌های ناموسی و دلالت‌های معنایی سوژه بهنجار در نهاد خانواده: روایت پژوهی روزنامه‌ها از قتل رومینا اشرفی» که با بررسی ۶۵ یادداشت و سرمقاله از روزنامه‌های گوناگون نشان دادند که مؤلفه‌های مشابه از اخلاقیات فردی درون نهاد خانواده به عنوان امری بهنجار بازنمایی شده است. سوژه بهنجار، خودبنیان،

خودتنظیم‌گر و استانداردها شده که می‌تواند آرمان جهان یک‌دست شده در شبکه اطاعت و انقیاد را تحقق بخشد. صابری (۱۴۰۱) در تحقیقی که یکی از اهداف آن بررسی علل افزایش و ارائه راهکارهای پیشگیرانه در خصوص خشونت خانگی و قتل‌های ناموسی (با تأکید بر پرونده قتل رومینا اشرفی) با تمسک به نظریه یادگیری اجتماعی بود، نشان داد که لازم است از رسانه‌ای شدن بیش از حد و غیرکارشناسانه چنین رفتارهای مجرمانه‌ای خودداری گردد.

استادهاشم (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای اشاره می‌کند که سیاست کیفی ایران در خصوص خشونت خانگی علیه زنان به خصوص در جرم قتل بانوعی مماشات همراه است، به نحوی که بازدارندگی لازم به منظور پیشگیری از جرائم مربوط به خشونت خانگی و از جمله قتل نفس زنان وجود ندارد. کبیری (۱۴۰۳) در پژوهشی که در آن با ۱۸ نفر از قاتلان قتل ناموسی در استان آذربایجان غربی مصاحبه کرده بود، یافته‌های به دست آمده شامل ۳۵ مفهوم به عنوان کدهای اولیه، ۶ مفهوم ثانویه شامل تعیین‌های ساختاری، انتظام درون‌گروهی، ورود عناصر مدرنیته، تضعیف سنت‌ها، برون‌فرهنگیابی و تقابل فرد و جامعه و ۴ مفهوم اصلی به عنوان کدهای کانونی خانواده سنت بنیاد درون‌انتظام، تغییرات سبک زندگی، خانواده مدرن برون‌انتظام و برخورداری از فرصت‌های نامشروع است و مقوله هسته «تعارض در نظام جدید خانواده (تأخر فرهنگی در حوزه خانواده)» است.

از پژوهش‌هایی که در خارج از ایران منتشر شده‌اند، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: گیل و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهش «خشونت مبتنی بر ناموس در جوامع کُردی» دریافتند که مفاهیم ننگ و شرف نقش مهمی در جوامع کُرد ایفا می‌کنند و در نظام‌های ارزشی این جوامع جاافتاده‌اند و اغلب بعد جنسیتی دارند و منجر به کنترل و انقیاد زنان می‌شود. آن‌ها اشاره می‌کنند که خشونت مبتنی بر ناموس به عنوان خشونت مرتبط با خانواده، جامعه یا ساختارهای اجتماعی مردسالارانه تعریف می‌شود که در آن توجیه اصلی حمایت از شرف است. به علاوه، این خشونت‌ها معمولاً توسط مردان علیه زنان جوان برای حفظ یا بازگرداندن «عزت» خانواده یا جامعه با حذف «ننگ یا شرمساری» انجام می‌شود.

هیگ و همکاران^۱ (۲۰۱۳) در مطالعه «خشونت مبتنی بر ناموس و جوامع کُرد: حرکت به سمت اقدام و تغییر در کُردستان عراق و بریتانیا» دریافتند که ریشه قتل‌های ناموسی به زمینه‌ها و سنت‌های فرهنگی جوامع کُرد برمی‌گردد که عملکردهای مردسالارانه به مردان اجازه اعمال کنترل بر زنان را می‌دهد.

1. Hague et al.

دیکمن و مونیور^۱ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای در رابطه با خشونت خانگی و نگرش زنان نسبت به ناموس نشان دادند که نگرش فرد نسبت به جنسیت اجتماعی، خطر خشونت فیزیکی و خشونت جنسی و همچنین نگرش نسبت به ناموس، خطر خشونت جنسی را به همراه دارد. گاوسمن و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی اشاره کردند که هنجارها، نگرش‌ها و شیوه‌هایی که از خشونت جنسی و جنسیتی در اردن حمایت می‌کنند، در خانواده‌ها و جامعه تقویت می‌شوند. پیرنیا و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که برساخت اجتماعی ناموس به عنوان یک نظام ارزشی، هنجار یا سنت، توجیه اصلی ارتکاب خشونت علیه زنان است.

لو و همکاران^۳ (۲۰۲۱) در تحقیقی اشاره کردند که جمع‌گرایی فرهنگی یکی از ویژگی‌های اصلی فرهنگ‌های ناموسی، با پذیرش پرخاشگری در صورتی که به نام ناموس استفاده شود، مرتبط است. القطانی و همکاران^۴ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای اشاره کردند که عوامل اجتماعی- فرهنگی مانند سلطه شدید مردسالارانه، میل به حفظ منزلت اجتماعی و تحصیلات ضعیف منجر به قتل‌های ناموسی می‌شوند.

یسوفو^۵ (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای نشان داد که هنجارهای اجتماعی، ارزش‌های مذهبی و سنتی، مردسالاری و روابط جنسیتی به مفاهیم سلطه مردانگی کمک می‌کنند که در نهایت زنان را از حق مسلم وجودی‌شان سلب کنند.

صالح (۲۰۲۳) در پژوهش «قتل ناموسی در شهر اربیل (هه‌ولیر)؛ عوامل اجتماعی: یک مطالعه میدانی» در اقلیم کردستان دریافت که در فرهنگ خاورمیانه به ویژه در جامعه کُردی، آبرو و ناموس خانواده و اجتماع بسیار ارزشمند است. ساختار جامعه کُردی، جامعه‌ای مردسالار است، نابرابری جنسیتی به مردان قدرت می‌دهد و در خانه تصمیم‌گیرنده می‌شوند. ناموس در فرهنگ جامعه کُردی، بنیادی است و عدول کردن از آن با مجازات شدیدی همراه است. به علاوه، اغلب قتل‌ها با فشار و اصرار مردم و اطرافیان صورت می‌گیرد. داسیلوا و همکاران^۶ (۲۰۲۴) دریافتند که فرهنگ مردسالاری تأثیرات منفی فراوانی بر زنان دارد که می‌تواند موجب خشونت جسمی و روحی آنان شود.

1. Dikmen & Munevver

2. Gausman et al.

3. Lowe et al.

4. AlQahtani et al.

5. Yesufu

6. Dasilva et al.

ویندزیو و همکاران^۱ (۲۰۲۴) در تحقیقی اشاره کردند که خشونت مبتنی بر ناموس و قتل‌های ناموسی شیوه‌هایی هستند که ریشه در تصورات پدرسالارانه از ناموس و کنترل اجتماعی در خانواده‌ها و قبیله‌ها دارند. جوخیو و همکاران^۲ (۲۰۲۴) در مطالعه‌ای خاطرنشان کردند که عوامل اجتماعی-فرهنگی اصلی مؤثر بر قتل‌های ناموسی در سند پاکستان شامل اعتبار و ارزش اجتماعی به ناموس خانواده یا «عزت» است که مهم‌تر از حقوق فردی، به‌ویژه حقوق زنان تلقی می‌شود.

کیم و آگراوال^۳ (۲۰۲۵) در پژوهشی در ارتباط با خشونت مبتنی بر ناموس در هند، دلایل پشت قتل‌های ناموسی را تهدیدات درک شده برای ناموس خانواده و ترس از دست دادن کنترل یا قدرت در یک چارچوب مردسالارانه ذکر کردند. دهامیجا و سینگ^۴ (۲۰۲۵) در مطالعه‌ای با تأکید بر رویکرد برساخت‌گرایانه مردسالاری در ارتباط با ناموس، اشاره کردند که این رویکرد در نهایت منجر به قتل‌های ناموسی می‌شود و بازتاب مردسالاری خشونت‌باری است که به نام ناموس انجام می‌شود. در این رویکرد، زنان عنوان ناموس خانواده را یدک می‌کشند که تحت نظارت و کنترل مردان قرار دارند.

میشرا و آناند^۵ (۲۰۲۵) در «مطالعه‌ای بر خشونت مبتنی بر ناموس در ایران» اشاره کردند که خشونت ناموسی شامل اعمال خشونت‌آمیز و قتل‌هایی است که به بهانه حفاظت از ناموس یا انسجام خانواده و اجتماع انجام می‌شود. این نوع خشونت ریشه عمیقی در ایدئولوژی‌های فرهنگی و سنتی دارد. در ایران، قتل‌های ناموسی عمدتاً ناشی از این تصور است که رفتار یا انتخاب‌های یک زن، آبرو یا حیثیت خانواده یا اجتماعش را لکه‌دار کرده است. این اقدامات ممکن است شامل عدم پذیرش ازدواج از پیش تنظیم شده، درخواست طلاق یا درگیر شدن در روابط خارج از هنجارهای اجتماعی باشد.

تحقیقات و پژوهش‌های ذکرشده، بیش‌تر توصیفی-تحلیلی بودند و اغلب، گرایش جمعیت‌آماری یا نمونه‌خاصی را نسبت به خشونت‌های ناموسی یا قتل‌های ناموسی مورد سنجش و بررسی قرار داده‌اند. همچنین اکثر تحقیقات داخلی و خارجی در این زمینه هم‌نظر بوده‌اند که قبیله‌گرایی، سنت‌ها و باورهای فرهنگی، ساختارهای مردسالارانه و پدرسالارانه و

1. Windzio et al.

2. Jokhio et al.

3. Kim & Agrawal

4. Dhamija & Singh

5. Mishra & Anand

نابرابری جنسیتی، دلایل عمده بروز قتل‌های ناموسی هستند. برخی از مطالعات بررسی شده، با اعضای سازمان‌ها و گروه‌های (دولتی/غیردولتی) مرتبط با خشونت‌های مبتنی بر ناموس مصاحبه کرده‌اند و داده‌ها و اطلاعات را از آن‌ها اخذ نموده‌اند و کم‌تر به خود خانواده‌ها و افراد مرتبط یا بازماندگان خشونت‌های ناموسی یا زن‌کشی‌ها مراجعه کرده‌اند.

قابل ذکر است که یافتن این چنین افراد (بازماندگان زن‌کشی به نام ناموس) مشکل و دشوار است. همچنین، کسب رضایت آن‌ها به خاطر تابو بودن بحث در مورد جرائم ناموسی و ترس از عواقب آن، جهت گفت‌وگو و مصاحبه دشوارتر نیز هست. لذا، جنبه نوآورانه این پژوهش گفت‌وگو و مصاحبه با اعضای خانواده‌های مقتول و قاتل است، زیرا از طریق گفت‌وگو با این افراد و از دل صحبت‌های آن‌هاست که می‌توان به‌طور موثکافانه و دقیق، دلایل و شیوع چنین پدیده‌ای را بررسی کرد. لازم به یادآوری است که این خانواده‌ها با هم پیوند سببی و نسبی داشته‌اند و حتی با خود قاتل/قاتلان و برخی از فرزندان مقتول نیز گفت‌وگو شده است و داده‌ها و اطلاعات دست‌اول را از خود این افراد مذکور دریافت کرده‌ایم.

۴. روش‌شناسی

پژوهش حاضر با به‌کارگیری رویکرد کیفی و با کاربرد تکنیک تحلیل مضمون (تماتیک) صورت گرفته است. تحلیل مضمون را می‌توان برای ارائه یک گزارش دقیق و ظریف از مضامین خاص یا گروه‌هایی از مضامین در داده‌ها مورد استفاده قرار داد و شامل یک راهنمای گام‌به‌گام برای اطمینان از صحیح بودن فرآیند از لحاظ نظری و روش‌شناختی است (براون و کلازک، ۲۰۰۶). شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری هدفمند با استراتژی گلوله‌برفی است که با تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ نفر از بازماندگان «زن‌کشی به نام ناموس» (اعم از خانواده‌های مقتول و قاتل) ساکن در شهرستان سردشت به‌عنوان مطلعین و مشارکت‌کنندگان تحقیق، مصاحبه به عمل آمد. با اخذ رضایت از مطلعین و مشارکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها ضبط شدند. مدت زمان مصاحبه‌ها از ۸۰ تا ۱۲۰ دقیقه متغیر بود. مصاحبه‌های ضبط شده پس از نوشتار، چندین بار مرور شدند و پس از آماده‌سازی جهت انجام فرایند کدگذاری به شیوه تحلیل مضمون مورد بررسی قرار گرفتند. مصاحبه با نمونه‌ها تا آنجا ادامه یافت که پژوهشگران به مرحله اشباع نظری دست یافتند.

در خصوص کیفیت پژوهش (اعتبار و قابلیت اعتماد) نیز، از دیدگاه اساتید و محققان مختلف در گردآوری اطلاعات، اعتبار فرایند و فن اشباع، مقایسه یافته‌های متن با نتایج سایر تحقیقات، ثبت وضبط و مستندسازی داده‌ها و مقوله‌بندی مصاحبه‌ها پس از پیاده‌سازی استفاده شد (فلیک، ۲۰۰۹).

تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها به شیوه تحلیل مضمون بر اساس چارچوب شش مرحله‌ای براون و کلارک (۲۰۰۶) صورت گرفته است. این مراحل به ترتیب شامل: (۱) آشنایی با داده‌ها، (۲) تولید کدهای اولیه، (۳) جست‌وجوی مضامین، (۴) بازبینی مضامین، (۵) تعریف و نام‌گذاری مضامین و (۶) نگارش و تحلیل نهایی است. در این مطالعه طبق چارچوب و مراحل تحلیل مضمون براون و کلارک، ابتدا متن مصاحبه‌ها مطالعه و بررسی شد. در گام بعدی، مفاهیم و کدهای اولیه به صورت جداگانه توسط پژوهشگران از متن مصاحبه‌ها استخراج شد و سپس، پژوهشگران با مشورت و هم‌فکری، اقدام به جست‌وجوی مضامین (فرعی، اصلی) نمودند.

۵. یافته‌ها

در جدول شماره ۱، اسامی مشارکت‌کنندگان و مطلعان تحقیق جهت ناشناس ماندن، رعایت اصل گمنامی و حفظ حریم خصوصی به صورت «مستعار» و بر اساس نسبت با مقتول، سن، تحصیلات و شغل ذکر شده است.

جدول شماره ۱: مشخصات مشارکت‌کنندگان (مطلعان) تحقیق

شماره	اسم (مستعار)	نسبت با مقتول	سن	تحصیلات	شغل
۱	که‌زال	خواهر	۷۰	بی‌سواد	خانه‌دار
۲	سوما	خواهرزاده	۴۸	دیپلم	خانه‌دار
۳	کازیوه	خواهر	۵۲	بی‌سواد	خانه‌دار
۴	آلان	عمو	۵۵	دیپلم	کارمند
۵	نیشتمان	خواهر	۹۰	بی‌سواد	خانه‌دار
۶	ژینا	عمه	۳۸	فوق‌لیسانس	کارمند
۷	خاتوون	مادر	۶۶	بی‌سواد	خانه‌دار

شماره	اسم (مستعار)	نسبت با مقتول	سن	تحصیلات	شغل
۸	ابراهیم	خواهرزاده	۴۶	لیسانس	کارمند
۹	رزگار	پسر	۳۴	سیکل	آزاد
۱۰	چاوون	خواهر	۴۷	لیسانس	کارمند
۱۱	سمکو	برادرزاده	۳۴	فوق لیسانس	کارمند
۱۲	ماردین	پدر	۷۱	ابتدایی	آزاد
۱۳	زیلان	خواهر	۳۹	لیسانس	کارمند
۱۴	محمد	برادرزاده	۴۷	دیپلم	آزاد
۱۵	هه‌وال	خواهرزاده	۴۳	لیسانس	آزاد

لازم به ذکر است که چهار مضمون اصلی «جامعه‌پذیری جنسیتی زن ستیز»، «برساخت اجتماعی اُبزُه ناموس»، «سلطه مردسالاری» و «جامعه پانوپتیک-کنترلی» از تحلیل و کدگذاری متن مصاحبه‌ها استخراج شدند که در ادامه به تفکیک توضیح داده می‌شوند.

۵-۱. مضمون «جامعه‌پذیری جنسیتی زن ستیز»

جدول شماره ۲: مفاهیم و مضامین جامعه‌پذیری جنسیتی زن ستیز

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم (کدهای اولیه)
جامعه‌پذیری جنسیتی زن ستیز	جنسیت‌زدگی در بازی کودکان	عروسک، وسایل آشپزی و پارچه‌های دورریختنی به‌عنوان اسباب‌بازی دختران، دوچرخه، تفنگ، فوتبال و گیم‌های کامپیوتری به‌عنوان بازی‌های پسران
	ننگ به دنیا آوردن دختر	جشن مژدگانی دادن برای تولد پسران و نه دختران، پسر به دنیا آوردن به‌مثابه افتخار، دختر به دنیا آوردن به‌مثابه ضعف و حقارت (در گذشته)
	جنس ضعیف و تحقیر شده	آدم حساب نکردن زن‌ها، زن ساده‌لوح و کم‌عقل، زنان ضعیف و بی‌ارزش، تعریف زن به موجودی احساسی و عاطفی، در خدمت خانواده و اعضای کوچک‌تر، زن به‌عنوان ضعیف عقل ساخته خدا، مردان عاقل‌ترن، تربیت همراه با ترس و عدم اعتماد به نفس

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم (کدهای اولیه)
جامعه‌پذیری جنسیتی زن‌ستیز	بازتولید اُبژه مطیع	دختر نیازمند حمایت، اطاعت از مردها، تقلید، پیرو و مطیع مردها در کودکی، ممانعت از مستقل شدن، به اجبار و با زور در خدمت و مطیع مردان خانواده از کودکی، یادگیری اطاعت، سربه‌زیر و فرمانبرداری بودن در خانواده، تولد برادر و شوهر بودن، رفتار طبق میل و اراده مردان، تحت امر مرد و پسر، زندگی به خاطر و برای مردها، تربیت اطاعت‌گونه از مردها از بچگی، ترویج ایده دختر وابسته به پدر و برادر، هویت و وجود زن متکی به مرد
	زن به‌مثابه جنس دوم	ازلی بودن مفاهیم و تعریف زن و مرد، تعریف زن به مناله‌کانم (فرزندانم) و مادر بچه‌ها، جنسیت ساخته جامعه و ساختارها، تقسیم و تفکیک انسان به دو جنس نابرابر زن و مرد از طرف جامعه، تعریف شدن زن در کنار مرد، نسل سوخته
	محدودیت و خشونت علیه زنان	دعوای پدر و مادر در کودکی، ترساندن و ترس از پدر و برادر، سخت‌گیری و محدودیت پوشش در کودکی، تهدید و مجازات برای داشتن روابط دوستی و عاطفی، سرکوب نیازهای جنسی و عاطفی دختران، سرکوب شده از هر نظر، عدم توجه پدر به نیازهای عاطفی و روانی، تجربه زیسته پُر از محدودیت و سخت‌گیری و بازتولید آن بر روی فرزندان، ترساندن دختران در بچگی، عدم امنیت و جامعه ناامن، ایجاد ترس و شرم، منع غذا خوردن بچه‌ها کنار پدر، عدم ختنه باعث عدم قبول نمازه و روزه، ختنه به‌مثابه جنایت، زن محدود و محصور خانواده، حزب، سیستم و جامعه، پدر ظالم و سنگدل، جهنم خانه
	مادر کنترل‌گر	همراهی مادر با پدر و شوهر در مورد کنترل و سخت‌گیری، یاد دادن صبوری بودن، کوتاه آمدن و حرف گوش کن به دختران، داشتن مادر بی‌عاطفه و بی‌رحم، کتک زدن دختر به دست مادر، مادر ناظر و مسلط

طبق جدول شماره ۲، تعداد ۵۳ مفهوم و کد اولیه از تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌ها استخراج شد. در مرحله بعدی، کدهای اولیه در هفت مضمون فرعی «جنسیت زدگی در بازی کودکان»، «ننگ به دنیا آوردن دختر»، «جنس ضعیف و تحقیر شده»، «بازتولید اُبژه مطیع»، «زن

به مثابه جنس دوم»، «محدودیت و خشونت علیه زنان» و «مادر کنترل‌گر» دسته‌بندی شدند. درنهایت، از ترکیب و تجمیع هفت مضمون فرعی، مضمون اصلی «جامعه‌پذیری جنسیتی زن ستیز» حاصل گردید.

جامعه‌پذیری جنسیتی با القای نقش‌ها و انتظارات جنسیتی سنتی مبتنی بر مردسالاری با هدف تداوم نابرابری‌های جنسیتی جهت انقیاد و سلطه مردان بر زنان، تأثیر شگرفی در ارتباط با توجیه و گسترش خشونت علیه زنان ایفا می‌کند. کودکان از سنین پایین در قالب نقش‌های جنسیتی با محوریت تأیید سلطه مردان بر زنان جامعه‌پذیر می‌شوند (فیشر و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۴۰).

«در قدیم برای به دنیا آمدن پسر جشن می‌گرفتن و شیرینی پخش می‌کردن، اما برای تولد دختر این خبرا نبود. تا وقتی که خودم بچه به دنیا آوردم، این رسم قدیمی وجود داشت. این تفاوت بین پسر و دختر همیشه بوده. درواقع، تفاوت بین زن و مرد از همین جا شروع شد. از بچگی یادمه که کُلفت خونه و خونواده بوم. نه‌ساله بودم که بابام من رو شوهر داد. زندگی خواهرم (مقتول) نیز مثل من بود. از بچگی شوهرش دادن و همه‌ش توی بدبختی، فقر و خشونت بزرگ شدیم. فقط باید اوامر پدر و مادر و دیگران رو انجام می‌دادیم. هیچ‌وقت ما دختران رو شجاع و مستقل پرورش ندادن. این تسلط مردانه و ظلم و ستم از همون بچگی بوده، حتی توی خونه شوهر نیز بدترین چیزها رو تجربه کردم... مادرم بی‌رحم، سرد، بی‌عاطفه و بی‌مسئولیت بود. همون موقع که پدرم فوت کرد، او نیز سریع ازدواج مجدد کرد و همه ما بچه‌های خردسال رو تنها گذاشت. خواهرم (مقتول) از من کوچک‌تر بود و من و برادرام ازش مراقبت می‌کردیم، خدا می‌دونه با چه بدبختی بزرگ شدیم» (که‌ژال).

«این‌که زن‌ها این جور هستند، تقصیر زن‌ها نیست، انسان که از مادر متولد می‌شه این ذهنیت (مرد باارزش و زن کم‌ارزش) با تو متولد نمی‌شه، زنان رو طوری تربیت کردن که هرچی پدر یا شوهر بهش امرونه کنه باید انجام بده، یعنی در ذات ما نیست، بلکه در شیوه تربیتی ماست. مثلاً مادرم همش می‌گفت دختر که ازدواج کرد با لباس سفید (روسفید و آبرومند) می‌ره و با لباس سفید (کفن) برمی‌گرده! و باید مطیع شوهرتون باشید. در مورد مقتول هم باید بگم هرچی که توی خونه دعوا می‌شد سر اون خالی می‌کردن. مادرش باهش خیلی بدرفتاری می‌کرد و حتی اون می‌زد و بین او و برادرش تفاوت قائل می‌شد. بهش بی‌محبتی و بی‌مهری می‌کردن، جورری که مجبور شد ترک تحصیل کنه» (ژینا).

می‌توان گفت برمبنای نظریه جنسیت که نقش ساختارهای اجتماعی مردسالارانه و جامعه‌پذیری جنسیتی را برجسته می‌کند، اغلب موقعیت مردان را به عنوان مسلط و زنان را

زیرسلطه نشان می‌دهد و به الگوهای کنترل و بدرفتاری علیه زنان کمک می‌کند. با توجه به این نظریه جنسیت و جامعه‌پذیری جنسیتی می‌توان بیان داشت که چرا خشونت خانگی عمدتاً توسط مردان انجام می‌شود و چگونه هنجارها و انتظارات اجتماعی پیرامون جنسیت می‌توانند چرخه‌های خشونت را تداوم بخشند (کیلینگ و ماسون، ۲۰۰۸: ۴۵-۴۹).

۲-۵. مضمون «برساخت اجتماعی اُبژه ناموس»

جدول شماره ۳: مفاهیم و مضامین برساخت ناموس

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم (کدهای اولیه)
برساخت اجتماعی اُبژه ناموس	ذات‌انگاری ناموس	از ابتدای زندگی بوده و شنیدم، عدم تعریف و درک ناموس، از قدیم به ما می‌گفتند ناموس و شرف، ناموس تعریف و هویت دختران و زنان
	زن، انگاره ناموسی	شرف و آبروی مردان خانواده و شوهر، زن مثل ناموسِ مرد، آبرو و حیثیت خانواده، ناموس به‌مثابه شرف مردان و محافظت از آن، زن همانند خاک و ملک ناموس بوده، زن به‌مثابه بچه‌هایم (منداله‌کانم/ ناموسم)، حلال و دارایی مرد، ناموس به‌مثابه ابزار و کالا بودن زن
	ناموس به‌مثابه هنجارهای اخلاقی	ناموس به‌عنوان هنجارهای امرونی به زنان، ناموس به‌مثابه اخلاق، ناموس زن حرمت و شخصیت او، توصیه دیگران به باناموس بودن و حفاظت از آن، سخت‌گیری در پوشش و رفتار به‌مثابه به‌خطرافتادن ناموس، کار خطا مساوی با رفتن آبرو، ناموس و نگهداری از آن به‌مثابه کتاب مقدس، با ناموس به‌مثابه عاقل و باادب بودن زن
	ناموس به‌عنوان عزت خانواده	مواظبت از ناموس خود، حفاظت از آبروی خانواده، شرف به‌مثابه پشت مرد را به زمین نزدن، ناموس به‌عنوان کلاهت باد نبره و اسمت درنره
	ناموس ابزار کنترل و نظارت	ابزار تسلط بر زن، وسیله مهار و کنترل زنان، تهدید و تحقیر شدن با لطمه‌زدن به ناموس، آموزش و انتقال ناموس بودن به دختران از طرف مادر، از بین بردن حریم شخصی و خصوصی به نام ناموس، تهدید به کشتن در صورت عدم مراقبت از آبرو و ناموس، ابزار و وسیله‌ای برای کنترل، نظارت، مدیریت و کشتن زنان

طبق جدول شماره ۳، تعداد ۳۱ مفهوم و کد اولیه از مصاحبه‌ها استخراج شد و از این مفاهیم، پنج مضمون فرعی «ذات‌انگاری ناموس»، «زن، انگاره ناموسی»، «ناموس به مثابه هنجارهای اخلاقی»، «ناموس به عنوان عزت خانواده» و «ناموس ابزار کنترل و نظارت» کشف و شناسایی شدند. در گام نهایی، مضمون اصلی «برساخت اجتماعی اَبَره ناموس» از مضامین فرعی حاصل شد.

«ناموس» شامل نقش‌های تعیین‌شده جنسی و خانوادگی زن است که توسط هنجارها و سنت‌های فرهنگی مشخص شده است (لوزا، ۲۰۲۲: ۳۷۳). مفهوم ناموس به خودی خود غرق در درک جنسیتی از بدن و کنترل است. این اصطلاح دلالت بر این دارد که زنان مظهر شرافت مردان هستند (گیل، ۲۰۲۲: ۳). بوردیو (۱۹۶۶) استدلال می‌کند که ناموس یا شرف نمودی از شیوه فرهنگی نیست، بلکه از مجموعه‌ای از مبادلات و تبادلات بین فردی سرچشمه می‌گیرد. در واقع می‌توان گفت، ناموس برساخته اجتماعی است که به طور مداوم بازتولید می‌شود و راه را برای انواع خشونت علیه زنان و به‌ویژه، خشونت‌های ناموسی هموار می‌سازد.

«از قدیم این کلمه ناموس رو به ما گفتن. از دوران بچگی این رو توی مغزمون فروکردن، گفتن تو ناموس خونواده‌ای و نباید هیچ خطایی بکنی و آبروت می‌ره! چرا آبروی خونه به وسیله من می‌ره؟ چرا توسط برادرم نمی‌ره! یادمه مادرم بهم می‌گفت تو ناموسی و باید از ناموس و آبروی خودت و خونواده‌مون محافظت کنی. در واقع شرف، ناموس و آبرو برمی‌گرده به این که مردها احساس می‌کنن بر ما حق مالکیت دارن و ما زنان ابزار و وسیله حفظ آبرو و شرف اوناییم. هرچند من به این مزخرفات اعتقادی ندارم» (زیلان).

«در خانه پدری و شوهر، ناموس مهم هست و تو ناموس داری (هستی). زن از همون اول ناموس بوده، مادرم می‌گفت من خودم رو ناموس خونواده‌ام می‌دونم. همه ناموسن؛ دخترم، خواهرم، پسرها هم ناموس. شرف و آبرو همان ناموس هست. آگه زن بی‌ناموس شد، مرد هم شرف و آبرو و ناموسش رو از دست می‌ده، خوار می‌شه پیش مردم. زن مثل ملک و دارایی مرد هستش. برای مرد هیچ چیزی عیب نیست، ولی برای زن عیبه. زن ناموس مرد هستش. زن ناموس و شرف مرد و کس و کارش هست» (خاتون).

ناموس و شرف خانواده و قوانین ناموسی، کارکرد مهمی در حفاظت از موقعیت اجتماعی و جایگاه خانواده در جامعه خود دارد (آواد، ۲۰۰۱: ۴۴). در جوامع گردی، «شرف یا ناموس»

مفهومی چندبُعدی است که شامل احترام خانوادگی، میهن‌پرستی و آبرویا منزلت اجتماعی است. قتل زنان به نام ناموس درنهایت، مبتنی بر تصورات و مفاهیم فرهنگی-اجتماعی روابط و رفتارهای جنسیت بخصوصی است که توسط ارزش‌ها و هنجارهای مردسالارانه دیکته و تحمیل می‌شود (گیل و همکاران، ۲۰۱۲: ۷۶).

۳-۵. مضمون «سلطهٔ مردسالاری»

جدول شمارهٔ ۴: مفاهیم و مضامین مرتبط با سلطهٔ مردسالاری

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم (کدهای اولیه)
سلطهٔ مردسالاری	مردان تصمیم‌گیرنده	پدر و برادر تصمیم‌گیرندهٔ ازدواج و طلاق، پدر، برادر و شوهر به‌عنوان تصمیم‌گیرنده و رئیس خانه و خانواده، پدر تعیین‌کننده و تصمیم‌گیرندهٔ نهایی، فرزندان سهم پدر، عدم اجازه مشارکت زنان در تصمیمات و جلسات
	مردان کنترل‌گر	حق طرد و اخراج زن از خانه با مرد، حرف‌شنوی و اطاعت کردن از برادر، دایی و عمو، سکوت و تأیید پدر در مورد خشونت برادر و اقوام، رفت‌وآمد و مسافرت داخلی و خارجی با اجازهٔ شوهر، کنترل، سخت‌گیری، محدودکردن و ممانعت از اشتغال، کنترل، نظارت و خشونت توسط شوهر، مراقبت شدید دختران (تلفن و رفت‌وآمد)، نظارت و سخت‌گیری پوشش و بیرون رفتن‌ها توسط مردها
	مردان سلطه‌گر	فرزند پسر افتخار و امتیاز در گذشته، زن فاقد اختیار، اراده و قدرت، ترس از برادر و پدر، هر چیزی در دست مردان، زن زیردست و فرودست مرد، قدرت مالی و اقتصادی مرد، زیرسلطه و تحت امر برادر و پدر، ترک تحصیل به خاطر ازدواج اجباری از جانب پدر، تأیید و همراهی پدر با سلطه و خشونت شوهر، تنها زنان مورد سوءظن و اتهام و بازخواستند نه مردها، حق کشتن زن به دست مرد، ظلم کردن به دختران و زنان از دوران بچگی، رفتارکردن با زن‌ها مثل کلفت و خدمتگزار، زن به‌مثابهٔ دستگاه فرزندآوری مردان، نابودی الهه‌های زن، تبدیل خدایان زن به خدایان مذکر

در ارتباط با مردسالاری بر مبنای جدول شماره ۴، تعداد ۲۸ مفهوم از متن مصاحبه‌ها شناسایی شدند. در گام بعدی، مفاهیم کشف‌شده را در سه مضمون فرعی «مردان تصمیم‌گیرنده»، «مردان کنترل‌گر» و «مردان سلطه‌گر» طبقه‌بندی کردیم. از ترکیب مضامین فرعی، مضمون اصلی «سلطه مردسالاری» به دست آمد.

مردسالاری، نظامی را ایجاد می‌کند که در آن مردان در طول زندگی خود، کنترلشان را بر زنان حفظ می‌کنند. بنابراین، خشونت یکی از اشکال کنترل برای حفظ وضعیت موجود مردسالارانه است (دی‌لیما و همکاران، ۲۰۲۰). در یک نظام مردسالار ناموس‌محور، مردها از دوران کودکی بر همه جنبه‌ها و ابعاد زندگی زنان کنترل و نظارت دارند و هرگونه تخطی از هنجارهای مردسالاری همراه با خشونت است.

«مردها همیشه تصمیم‌گیرنده و همه‌کاره بودن، به‌ویژه در گذشته، الآن هم در بسیاری از خانواده‌ها هنوز زن از قدرت و اختیاری برخوردار نیست برای هیچ چیزی. نمی‌دونم... از اول این طوری بوده، بهمون ظلم کردن، حقمون رو خوردن، ما رو دیوونه پنداشتن. به نظرم زنده‌به‌گور می‌شدیم و وجود نمی‌داشتیم بهتر از این بود که زیر سیطره و زیردست یکی دیگه (مردها) باشیم» (سوما).

«پدرم توی خونه و زندگی تنها تصمیم‌گیرنده بود. حرف، حرف او بود و تمام. برای همه کارها تصمیم، فقط تصمیم پدرم بود، برای ازدواج و هر کاری خودش تصمیم می‌گرفت، هرچند ازمون سؤال می‌کرد ولی خب! در جامعه ما زنان در مقایسه با مردان هیچ قدرت و اختیاری ندارن» (نیشتمان).

در یک جامعه مبتنی بر ناموس و مردسالاری می‌توان بیان داشت که «تروریسم مردسالارانه» به یک الگوی نظام‌مند کنترل و ترس اشاره دارد که معمولاً در یک رابطه، توسط یک شریک مرد، برای سلطه بر شریک دیگر استفاده می‌شود. این فرایند شامل استفاده از خشونت به‌عنوان ابزاری برای حفظ قدرت و کنترل است که اغلب در آزار و بدرفتاری شدید و مکرر ظاهر می‌گردد. این مفهوم نقش ساختارهای اجتماعی مردسالار و پویایی‌های جنسیتی را در تداوم چنین خشونت‌های برجسته می‌کند و آن را از سایر اشکال خشونت خانگی که ممکن است شامل الگوی کنترل نباشد، متمایز می‌کند (کیلینگ و ماسون، ۲۰۰۸).

1. D'Lima et al.

2. Patriarchal Terrorism

۴-۵. مضمون «جامعه پانوپتیک-کنترلی»

جدول شماره ۵: مفاهیم و مضامین جامعه پانوپتیک-کنترلی

مضمون اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم (کدهای اولیه)
جامعه پانوپتیک-کنترلی	جامعه نظارتی	احساس کنترل و نظارت از جانب خانواده و جامعه، قضاوت همسایه‌ها و اطرافیان، خودمحدودیتی به خاطر حرف مردم، جامعه استبدادی، معماری پلکانی و نظارتی، جامعه به‌مثابه سیستم قضایی
	خودنظارتی تحمیلی	عدم اختیار در پوشش به خاطر اطرافیان، با احتیاط رفتارکردن در بیرون، پوشش اجباری به خاطر جامعه، محدودکردن اجباری به خاطر فرزندان و جامعه، احساس مداوم سنگینی سایه و نظارت اطرافیان، احساس ترس از حرف درآوردن اطرافیان، نگاه بد مردم، اهمیت دادن و ترسیدن از حرف و نظارت‌های مردم، به فکر همه بودن، حرف‌وحديث درآوردن مردم
	همبستگی مکانیکی انضباطی	وجود کدخدا و خان در گذشته، مجبور به پاسخگویی به اطرافیان و اقوام، دخالت دیگران در پوشش و رفتار، کنترل روابط با تهدید به مجازات دینی و اجتماعی، به میل خویش کاری نکردن، طایفه و عشیره به‌عنوان تعیین‌کننده و کنترل‌کننده، اجباراً هوای همه را داشتن، ساختن و سازگاری با حرف همه، حل مشکلات و مسائل درگذشته به‌صورت جمعی و طایفه‌ای، تحت‌تأثیر قرارگرفتن خانواده در مورد دخالت‌ها و نظرات دیگران

بر مبنای جدول شماره ۵، تعداد ۲۶ مفهوم اولیه کشف شدند که از مقوله بندی و طبقه بندی آن‌ها، سه مضمون فرعی «جامعه نظارتی»، «خودنظارتی تحمیلی» و «همبستگی مکانیکی انضباطی» شناسایی شدند. در گام آخر، مضمون اصلی «جامعه پانوپتیک-کنترلی» از مضامین فرعی به دست آمد. «جامعه پانوپتیک» از مفهوم «جامعه انضباطی»^۱ میشل فوکو (۱۹۹۵) و «جامعه کنترل»^۲ از ژیل دلوز (۱۹۹۵، ۲۰۱۱) اقتباس شده است.

1. Disciplinary Society
2. Society of Control

جامعه انضباطی بر اساس مکانیسم‌های دقیق کنترل و نظارت استوار است که رفتارها و بدن‌های افراد را به دقت تنظیم می‌کند. فوکو استدلال می‌کند که این جامعه به جای استفاده از زور فیزیکی، از روش‌هایی مانند خودکنترلی و تنظیم رفتارها بهره می‌گیرد (فوکو، ۱۹۹۵). از طرف دیگر، دلوز معتقد است که ویژگی بنیادی جامعه کنترل، انعطاف‌پذیری و سیالیت آن است. دلوز جامعه کنترل را به عنوان شکلی از قدرت نامرئی توصیف می‌کند که به جای اعمال زور مستقیم، از طریق تشویق به مشارکت داوطلبانه و تولید هنجارها عمل می‌کند. در این جامعه، افراد به طور فعال در فرآیندهای کنترل مشارکت می‌کنند، بدون این‌که لزوماً متوجه باشند (دلوز، ۲۰۱۷: ۳۵-۳۹).

«ما در یک جامعه استبدادی و بسته زندگی می‌کنیم. به این معنی که همه همدیگر رو کنترل می‌کنن و منشأ اون هم عقاید و باورهای سنتی جامعه است که روابط و فرمت سنتی و قبیله‌ای داره. به عنوان مثال، حتی معماری پلکانی اینجا نیز نظارتی و کنترلی است. خانه‌ها مسلط و مشرف بر همدیگر هستن. همسایه‌ها همدیگر رو کنترل می‌کنن که فلاتی چه کار می‌کنه و نمی‌کنه. از خانواده بگیر تا دوستان و اقوام و خود جامعه همه دنبال فضولی، حرف درآوردن و کنترل و نظارت دیگران هستن. آدم اینجا احساس خفگی می‌کنه! حتی در مورد مقتول هم یادمه که چقدر تحت کنترل و نظارت همسایه‌ها و آشنایان و فامیل ... بود و چقدر براش حرف درمی‌آوردن ... باور کن سر همین حرف و حدیث مردم بود که برنامه قتلش رو کشیدن و کشتنش» (سمکو).

«مقتول همیشه زیر نظر و کنترل بود. داداش و مردان فامیل همه شون اون رو تحت کنترل و نظارت داشتن و بهش گیر می‌دادن و بعضی وقتا کتکش می‌زدن. همسایه‌ها و فامیلا همیشه فضولی می‌کردن و حرف و حدیث براش درمی‌آوردن و شکایتش رو می‌کردن. توی همه جمع‌ها در مورد او حرف می‌زدن. دخالت و شایعات و حرف مردم پشتش زیاد بود. آن قدر براش حرف درست کردن و پخش کردن که آخرش اون رو کشتن» (رزگار).

«انسان به مثابه بدن به محض ورود به یک حصار یا محیط پانوپتیک مورد هدف تکنیک‌های انضباطی قرار می‌گیرد» (فوکو، ۲۰۰۳: ۲۴۲). می‌توان بیان داشت، «ما به سمت جوامع کنترلی حرکت می‌کنیم که دیگر با محدود کردن افراد کار نمی‌کنند، بلکه از طریق کنترل مستمر و ارتباط آنی عمل می‌کنند» (دلوز، ۱۹۹۵: ۱۷۴). به طوری که اکنون کنترل در سراسر دوزنمای اجتماعی جریان دارد (مارتینز، ۲۰۱۱: ۲۰۱). در واقع، ما در حال حاضر در یک بحران تعمیم یافته در رابطه با تمام محیط‌های محصور هستیم (دلوز، ۲۰۱۱).

از این رو می‌توان گفت در جوامع سنتی، سخن‌چینی و شایعات در میان مردم به عنوان شکل دیگری از پانوپتیسیسم^۱ (نماد جامعه انضباطی نظارت) و کنترل اجتماعی است که از هنجارهای مردسالارانه حمایت می‌کند (سن، ۲۰۰۵). در همین ارتباط، هیگ و همکاران (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای در «اقلیم کردستان» نشان دادند شایعات و سخن‌چینی به شدت به نظارت اجتماعی که بر رفتارهای زنان تأثیر می‌گذارد، کمک می‌کند. اگر زنان جوان کُرد هنجارهای جنسی را زیر پا بگذارند، یا تصور شود که این کار را انجام داده‌اند، شایعه‌سازی این رفتار ادعا شده می‌تواند به عواقب زیان‌باری منجر شود. بنابراین، هنگامی که زنان به ناشایستگی جنسی متهم می‌شوند، آنگ جمعی که بر آن‌ها تحمیل می‌گردد و می‌تواند آن قدر نیرومند باشد که زنان احساس کنند که از کل جامعه خود طرد شده‌اند (مایدا و ویجای کومار،^۲ ۲۰۱۶: ۳۵۷).

۶. بحث و نتیجه‌گیری

زن‌کشی به نام ناموس در جوامع مبتنی بر فرهنگ ناموسی و نظام‌های مردسالارانه انجام می‌شود. در این‌گونه جوامع، زنان به مثابه آبرو، ناموس و شرف خانواده یا طایفه، مسئول حفاظت از عزت و منزلت جمعی-قبیله‌ای اجتماع خود بازتعریف می‌شوند. لذا، هرگونه تخطی کردن از قوانین ناموسی و لکه‌دارکردن آبروی خانواده یا اجتماع، با شدیدترین مجازات پاسخ داده می‌شود. به عبارتی در یک جامعه ناموس محور، زنان به عنوان کالاهای مادی و غیرمادی تحت کنترل و سلطه ساختارهای مردسالارانه هستند.

از طرف دیگر باید اشاره کرد که این پدیده تنها یک مسئله جنسیتی، اجتماعی یا فرهنگی نیست، بلکه می‌توان ریشه‌های آن را در ساختارهای هژمونیک تاریخی و سیاسی جست و در این زمینه نیاز به تبارشناسی برساخت مفهوم ناموس در دوره‌های مختلف تاریخی و همچنین نقد گفتمان‌های دیگری غالب و واسازی تفاسیر شرق‌شناسانه و کلونیالیستی در ارتباط با جامعه هدف است. لازم به ذکر است که وجود یک مسئله اجتماعی مانند زن‌کشی در بخشی از فرهنگ یک جامعه، قابل‌تعمیم به کل فرهنگ آن جامعه نیست. در واقع، بزرگ‌نمایی و آنگ‌های اجتماعی و هویتی جوامع مرکزی و فرادست علیه جوامع کلونی، حاشیه‌ای و فرودست (به همراه کم‌رنگ نشان‌دان همین مسئله در جوامع فرادست)، دال بر

1. Panopticism (Symbol of the disciplinary society of surveillance)

2. Mayeda & Vijaykumar

سلطه رویکردهای نژادپرستی و فاشیستی گفتمان‌های غالب است. به‌طورکلی در این مطالعه که هدف آن کشف و بررسی دلایل بروز پدیده «زن‌کشی به نام ناموس» در شهرستان سردشت بود، با کاربرد رویکرد کیفی و تحلیل مضمون مصاحبه‌ها در مجموع، ۱۶۴ کد اولیه، ۱۸ مضمون فرعی و ۴ مضمون اصلی شامل «جامعه‌پذیری جنسیتی زن‌ستیز»، «برساخت اجتماعی ابژه ناموس»، «سلطه مردسالاری» و «جامعه پانوپتیک-کنترلی» از منظر مشارکت‌کنندگان تحقیق (خانواده‌های مقتول/قاتل)، به‌عنوان دلایل بروز این پدیده شناسایی شدند.

یافته‌های پژوهش حاضر در ارتباط با مضمون «جامعه‌پذیری جنسیتی زن‌ستیز» و «برساخت اجتماعی ابژه ناموس»، تداعی‌گر «نظریه یادگیری اجتماعی»، «چرخه خشونت»، «انتقال بین‌نسلی» و «نظریه جامعه‌پذیری جنسیتی» است. در واقع، نقش‌های جنسیتی، چرخه و انتقال خشونت و همچنین، جامعه‌پذیری جنسیتی در همان دوران کودکی به دختران و پسران آموزش داده می‌شود. در این فرایند، دختران یاد می‌گیرند که به‌مثابه ناموس و شرف خانواده نقش جنسیتی ضعیف و مطیع را داشته باشند و تحت امرونهی خانواده باشند. در طرف مقابل، پسران جامعه‌پذیر می‌شوند که مستقل، مسلط و صاحب‌قدرت باشند و بر جنس مخالفشان کنترل و سلطه داشته باشند. به‌علاوه، پدیده چرخه خشونت و انتقال آن از طرف خانواده به‌عنوان الگوهای رفتاری و بهنجار در جهت انقیاد دختران و زنان همچنان تداوم می‌یابد. علاوه‌براین، یافته‌های این تحقیق در ارتباط با دو مضمون «جامعه‌پذیری جنسیتی زن‌ستیز» و «برساخت اجتماعی ابژه ناموس» را می‌توان با نتایج و یافته‌های پژوهش‌های کرمی و همکاران (۱۳۹۸)، دلاور و کوهزادیان (۱۳۹۸)، جوانمرد و همکاران (۱۳۹۹)، حق‌پرس و همکاران (۱۴۰۱)، صابری (۱۴۰۱)، کبیری (۱۴۰۳)، گیل و همکاران (۲۰۱۲)، دیکمن و مونیور (۲۰۲۰)، گاوسمن و همکاران (۲۰۲۰)، پیرنیا و همکاران (۲۰۲۰)، لو و همکاران (۲۰۲۱)، صالح (۲۰۲۳)، جوخیو و همکاران (۲۰۲۴)، دهامیجا و همکاران (۲۰۲۵) و میشرآ و آناند (۲۰۲۵) مطابقت داد.

می‌توان گفت زن‌کشی، سیاه‌ترین مظهر ترس جامعه از تغییر و فقدان کنترل مردسالاری است. در واقع، انگیزه پنهان پشت این قتل‌ها تثبیت سلطه و سرکوب صدای هر کسی است که تلاش می‌کند خود را از چارچوب‌های مردسالاری رها کند. لذا، کنترل زنان به‌مثابه نمادی از قدرت مردانه در جوامعی صورت می‌گیرد که مبتنی بر نظام ارزشی شرف‌محور است. به عبارتی، زن‌کشی به نام ناموس راهی برای نمایش علنی این قدرت مردسالارانه است. می‌توان بیان داشت، یافته‌های به‌دست‌آمده از تحلیل و بررسی مضمون «سلطه مردسالاری» را با

یافته‌های مطالعات ریاحی و اسمعیلی (۱۳۹۷)، دلاور و کوهزادیان (۱۳۹۸)، جوانمرد و همکاران (۱۳۹۹)، میرزایی و همکاران (۱۳۹۹)، گیل و همکاران (۲۰۱۲)، هیگ و همکاران (۲۰۱۳)، القطنی و همکاران (۲۰۲۲)، یسوفو (۲۰۲۲)، صالح (۲۰۲۳)، داسیلوا و همکاران (۲۰۲۴)، ویندزیو و همکاران (۲۰۲۴)، دهامیجا و سینگ (۲۰۲۵) و کیم و آگراوال (۲۰۲۵) در ارتباط با خشونت‌های ناموسی در نظام‌های مردسالاری تطبیق داد.

به علاوه، در یک نظام هنجاری مبتنی بر ناموس و هژمونیک مردسالاری، زنان اغلب تحت نظارت و کنترل اعضای خانواده، همسایه‌ها، اطرافیان، اقوام و جامعه هستند. زنان در این‌گونه جوامعی که به مثابه نمادی از پانوپتیک یا سراسربین، ناظر و کنترل‌کننده هست، به طور مداوم تحت نظارت و کنترل هستند. در واقع، کنترل در این نظام‌ها آن قدر گسترده و رواج می‌یابد که زنان به عنوان اَبژه‌های خودکنترل‌گر و خودناظر عمل می‌کنند. لذا، کنترل و نظارت اطرافیان، جامعه و به دنبال آن، ترویج و گسترش شایعات و سخن‌چینی و فشار هنجاری از جانب دیگران بر تقویت و شدت خشونت علیه زنان و به‌ویژه، قتل آن‌ها منجر می‌گردد. از این رو، یافته‌های به دست آمده در ارتباط با مضمون «جامعه پانوپتیک-کنترلی» با یافته‌های تحقیقات کرمی و همکاران (۱۳۹۸)، دلاور و کوهزادیان (۱۳۹۸)، جوانمرد و همکاران (۱۳۹۹)، حق‌پرس و همکاران (۱۴۰۱)، کبیری (۱۴۰۳)، گیل و همکاران (۲۰۱۲)، هیگ و همکاران (۲۰۱۳)، گاوسمن و همکاران (۲۰۲۰)، لو و همکاران (۲۰۲۱)، یسوفو (۲۰۲۲)، صالح (۲۰۲۳)، ویندزیو و همکاران (۲۰۲۴)، کیم و آگراوال (۲۰۲۵)، دهامیجا و سینگ (۲۰۲۵) و میشر و آناند (۲۰۲۵) مشابهت و همخوانی دارد. به طور خلاصه می‌توان گفت، پدیده زن‌کشی به نام ناموس از منظر بازماندگان آن (خانواده‌های مقتول و قاتل)، از یک زمینه و بستر با جامعه‌پذیری ضدزنانه جهت کنترل و انقیاد زنان نشئت می‌گیرد و با اَبژه‌سازی ناموسی از زنان، هم‌زمان با گسترش و تقویت سلطه مردسالاری در یک جامعه کنترلی-نظارتی به واقعیت مبدل می‌گردد. لازم به ذکر است که در این‌گونه جوامع، این پدیده در فقدان مکانیسم‌های بازدارنده قانونی و قضایی شدت بیش‌تری به خود می‌گیرد.

محدودیت اصلی این دسته از پژوهش‌های کیفی با توجه به ماهیت آن‌ها، عدم تعمیم یافته‌های آن است. به علاوه، از دیگر موانع و محدودیت‌های این پژوهش، شناسایی و کشف بازماندگان این‌گونه زن‌کشی‌ها است. در واقع، سخت‌ترین مرحله کار، کسب رضایت این افراد جهت گفت‌وگو و مصاحبه است. بسیاری از بازماندگان قتل‌های ناموسی به دلیل داشتن ترومای این فاجعه تراژیک، اختلال پس از اضطراب، تاب‌بودن بحث در مورد جزئیات قتل،

زندگی گذشته مقتول و همچنين آبرو و حيثيت خانوادگي و ترس از عواقب آن، حاضر به انجام گفت‌وگو و مصاحبه نيستند. علاوه بر اين، محدوديت و يا به زباني ديگر، سختي و مشقت اين نوع پژوهش‌ها درگيري با مسئله‌اي است که با انجام هر بار مصاحبه، تحليل و مرور مداوم اطلاعات و داده‌هاي آن، صدمات روحي-رواني زيادي را متوجه پژوهشگران مي‌کند؛ به خصوص، هنگامي که پژوهشگر خودش بخشي از اين روايت باشد و بازمانده آن...

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به طور برابر در نوشتن مقاله نقش داشتند.

منابع مالی

اين مقاله به صورت مستقل نوشته شده و برای نوشتن آن، از هيچ سازماني حمايت مالي دريافت نشده است.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در اين مقاله هيچ گونه تعارض منفعي وجود ندارد.

منابع

- استادهاشم، فاطمه (۱۴۰۱). سياست کيفري ايران در خصوص خشونت خانگي عليه زنان با تاکيد بر قتل نفس. فقه جزاي تطبيقي، ۲(۲)، ۷۴-۶۳. <https://doi.org/10.22034/jccj.2022.351414.1054>
- جوانمرد، محمد، عشايري، طاها و عباسي، الهام (۱۳۹۹). بررسي عوامل اجتماعي-فرهنگي مؤثر بر قتل‌هاي ناموسي. فصلنامه مددکاري اجتماعي، ۹(۳)، ۵۶-۴۸. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735451.1399.9.3.6.3>
- حريچي، اميرمحمود (۱۴۰۳، ۱۴ بهمن). هر دو روز يک زن کشي. روزنامه شرق. <https://www.sharghdaily.com/fa/tiny/news-966611>
- حق پرس، ماهرخ، نبوي، سيدحسين و کلاهي، محمدرضا (۱۴۰۱). قتل‌هاي ناموسي و دلالت‌هاي معنابي سوژه بهنجار در نهاد خانواده: روايت پژوهي روزنامه‌ها از قتل رومينا اشرفي. فصلنامه تحقيقات فرهنگي ايران، ۱۵(۱)، ۱۴۸-۱۲۱. <https://doi.org/10.22035/jicr.2022.2735.3127>
- دلاور، علي و کوهزاديان، قاسم (۱۳۹۸). تحليل اولويت بندي عوامل مؤثر بر قتل‌هاي ناموسي. فصلنامه علمي پژوهش‌هاي اطلاعاتي و جنائي، ۱۴(۵۵)، ۹۴-۷۵. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17359367.75-94>
- رياحي، محمداسماعيل و اسمعيلي، وحيد (۱۳۹۷). بررسي جامعه‌شناختي نگرش به قتل‌هاي ناموسي و عوامل اجتماعي مؤثر بر آن در شهر مريوان. مجله مطالعات اجتماعي ايران، ۱۲(۳)، ۷۲-۵۲. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20083653.1397.12.0.9.1>
- شبانکارزيان، بهاره (۱۴۰۲، ۲۸ بهمن). قتل دست‌کم ۱۰۰ زن و دختر توسط مردان خانواده طی ۱۰ ماه در

- ایران. روزنامه اعتماد. <https://www.etemadonline.com/tiny/news-651903>.
- شبانکارئیان، بهاره (۱۴۰۳)، ۳۱ (تیر). در سه ماه ابتدایی سال‌های ۱۴۰۱، ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ دست‌کم ۸۵ زن توسط مردان خانواده کشته شدند. روزنامه اعتماد. <https://www.etemadonline.com/tiny/news-667934>.
- صابری، راضیه (۱۴۰۱). علت‌یابی افزایش برخی از جرائم و پیشگیری از آن‌ها در پرتو نظریه یادگیری اجتماعی. قانون‌یار، ۶(۲۳)، ۱۶۰-۱۳۵. <https://s27.picofile.com/file/8459549168/7.pdf.html>.
- <https://sid.ir/paper/1023250/fa>
- عشایری، طاها و عجمی، محمد (۱۳۹۴). ریشه‌یابی جامعه‌شناختی باورهای اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر قتل‌های ناموسی. فصلنامه علمی پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۰(۳۷)، ۵۴-۲۹. <http://icra.jrl.police.ir/article.18148.html?lang=fa>
- کبیری، افشار (۱۴۰۳). تحلیل جامعه‌شناختی پدیده قتل ناموسی با رویکرد تفسیرگرایی اجتماعی. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۱۳(۲)، ۹۲-۶۹. <https://doi.org/10.22108/srsp.2024.140587.1970>
- کرمی، غلامحسین، ملکی، امیر و زاهدی مازندرانی، محمدجواد (۱۳۹۸). تبیین جامعه‌شناختی پدیده قتل‌های ناموسی (به خاطر شرف) در استان خوزستان در طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴. توسعه اجتماعی، ۱۳(۳)، ۱۱۶-۸۱. <https://doi.org/10.22055/qjsd.2019.14563>
- لطفی، مریم (۱۴۰۲)، ۱۴ (تیر). هر چهار روز یک زن‌کشی. روزنامه شرق. <https://www.sharghdaily.com/fa/tiny/news-886696>
- میرزایی، ابراهیم، محمدی، فائزه و فیض‌اللهی، علی (۱۳۹۹). مطالعه جامعه‌شناختی میزان خشونت علیه زنان در خانواده و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: شهر کرمانشاه). فصلنامه زن و جامعه، ۱۱(۴۳)، ۳۲۲-۲۷۹. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088566.1399.11.43.14.2>
- AlQahtani, S. M., Almutairi, D. S., BinAqeel, E. A., Almutairi, R. A., Al-Qahtani, R. D., & Menezes, R. G. (2022). Honor killings in the Eastern Mediterranean region: A narrative review. In *Healthcare*, 11(1), 74. <https://doi.org/10.3390/healthcare11010074>
- Awwad, A. M. (2001). Gossip, scandal, shame and honor killing: A case for social constructionism and hegemonic discourse. *Social thought & research*, 24(1/2), 39-52. <https://www.jstor.org/stable/23250074>
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Begikhani, N. (2005). Honour-based violence among the Kurds: The case of Iraqi Kurdistan. *Honour*: Crimes, paradigms, and violence against women, 209-229. <http://dx.doi.org/10.5040/9781350220621.ch-010>.
- Bourdieu, P. (1966). The sentiment of honour in Kabyle society. In J. G. Peristiany (Ed.), *Honour and shame: The values of Mediterranean society* (pp. 191-241). London, England: Weidenfeld & Nicolson.

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Chesler, P. (2010). Worldwide trends in honor killings. *Middle East Quarterly*, 17(2), 3-11.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & society*, 19(6), 829-859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. United States: SAGE Publications.
- D’Lima, T., Solotaroff, J. L., & Pande, R. P. (2020). For the sake of family and tradition: Honour killings in India and Pakistan. *ANTYAJAA: Indian Journal of Women and Social Change*, 5(1), 22-39. <https://doi.org/10.1177/2455632719880852>.
- Dasilva, M. Y., Pello, S. C., Junias, M. S., Seda, E. K., & Kiling, I. Y. (2024). “Women are Able”: A Photovoice Study of Patriarchal Culture and Psychological Impact of Domestic Violence on Women in West Timor. *Journal of Poverty*, 1-13. <https://doi.org/10.1080/10875549.2023.2301685>.
- Deleuze, G. (2011). Postscript on the Societies of Control. (1992). In *Cultural Theory: An Anthology*, 139-142. John Wiley & Sons.
- Deleuze, G. (2017). Postscript on the Societies of Control. In *Surveillance, crime and social control* (pp. 35-39). Routledge.
- Deleuze, G. (1995). *Negotiations, 1972-1990*. United Kingdom: Columbia University Press.
- Dewantari, Z. R. (2016). Honor Killing in Legal, Cultural and Human Rights Perspective. *Problematika Hukum*, 1(2). <http://dx.doi.org/10.33021/ph.v1i2.312>.
- Dhamija, S., & Singh, N. (2025). Patriarchal Enmity in the Guise of Honor: An Indian Enigma. In *Global Law, Human Rights, and Intersections with Honor Killing* (pp. 35-52). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-9596-7.ch003>.
- Dikmen, H. A., & Munevver, G. I. (2020). The relationship between domestic violence and the attitudes of women towards honor, gender roles, and wife-beating in Turkey. *Archives of psychiatric nursing*, 34(5), 421-426. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2020.07.012>
- Dorjee, T., Baig, N., & Ting-Toomey, S. (2013). A social ecological perspective on understanding “honor killing”: An intercultural moral dilemma. *Journal of Intercultural Communication Research*, 42(1), 1-21. <https://doi.org/10.1080/17475759.2012.723024>.
- Ehrensaft, M. K. (2007). Intergenerational transfer of intimate partner violence. In Jackson, N. A. (Ed.), *Encyclopedia of domestic violence* (pp. 390-397). chapter, New York: Routledge.

- Finley, L. L. (2020). *Domestic Violence and abuse: A reference handbook*. Bloomsbury Publishing USA.
- Fisher, B., Jaquier, V., & Johnson, H. (Eds.) (2015). *Critical issues on violence against women: International perspectives and promising strategies*. Routledge.
- Flick, U. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*. United Kingdom: SAGE Publications.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. United Kingdom: Knopf Doubleday Publishing Group.
- Foucault, M. (2003). "Society Must Be Defended": *Lectures at the Collège de France, 1975-1976*. United States: St. Martins Press-3PL.
- Gausman, J., Othman, A., Dababneh, A., Dabobe, M., Hamad, I., Daas, I., & Langer, A. (2020). A social-ecological examination into the research, policy and health service delivery environment related to early marriage and sexual and gender-based violence among youth in Jordan. *BMC international health and human rights*, 20, 1-19. <https://doi.org/10.1186/s12914-020-00234-y>
- Gill, A. (2006). Patriarchal violence in the name of 'honour'. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 1(1). <https://ijcs.com/menu-script/index.php/ijcs/article/view/371>.
- Gill, A. (2014). "All they think about is honour": The murder of Shafiea Ahmed. In A. Gill, K. Roberts, and C. Strange (eds), "Honour" Killing and Violence: Theory, Policy and Practice. London: Palgrave Macmillan.
- Gill, A. K. (2017) Women murdered in the name of "honor". In Brookman, F., Maguire, E. R., & Maguire, M. (Eds.), *The handbook of homicide*. (149-164). John Wiley & Sons.
- Gill, A. K., Begikhani, N., & Hague, G. (2012, March). 'Honour'-based violence in Kurdish communities. In *Women's Studies International Forum*, 35(2), 75-85. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2012.02.001>.
- Gill, J. K. (2022). Problematizing "Honour Crimes" within the Canadian Context: A Postcolonial Feminist Analysis of Popular Media and Political Discourses. *Societies*, 12(2), 62. <https://doi.org/10.3390/soc12020062>.
- Hague, G., Gill, A. K., & Begikhani, N. (2013). 'Honour'-based violence and Kurdish communities: Moving towards action and change in Iraqi Kurdistan and the UK. *Journal of Gender Studies*, 22(4), 383-396. <https://doi.org/10.1080/09589236.2012.708825>.
- Hayes, B. E., Mills, C. E., Freilich, J. D., & Chermak, S. M. (2018). Are honor killings unique? A comparison of honor killings, domestic violence homicides, and hate homicides by far-right extremists. *Homicide studies*, 22(1), 70-93. <https://doi.org/10.1177/1088767917736796>.
- Heydari, A., Teymoori, A., & Trappes, R. (2021). Honor killing as a dark side of

- modernity: Prevalence, common discourses, and a critical view. *Social Science Information*, 60(1), 86-106. <https://doi.org/10.1177/0539018421994777>.
- Jokhio, M. A., Almani, A., & Asif, S. (2024). Effectiveness of Legal Frameworks for Honour Killings in Sindh: The Impact of Sociocultural Influences. *Journal of Development and Social Sciences*, 5(2), 174-184. [https://doi.org/10.47205/jdss.2024\(5-II-S\)18](https://doi.org/10.47205/jdss.2024(5-II-S)18)
  - Kaur, N., & Byard, R. W. (2023). Dowry deaths and honor killings. In *Forensic and Legal Medicine* (pp. 537-540). CRC Press.
  - Kaushal, K. (2020). No honour in honour killing: Comparative analysis of Indian traditional social structure vis-à-vis gender violence. *ANTYAJAA: Indian Journal of Women and Social Change*, 5(1), 52-69. <https://doi.org/10.1177/2455632719880870>.
  - Keeling, J., & Mason, T. (2008). *Domestic Violence: A Multi-Professional Approach for Health Professionals: A multi-professional approach for health professionals*. McGraw-Hill Education (UK).
  - Kim, C., & Agrawal, S. (2025). Honor-Based Violence: A Brutal Abuse Against Civil Liberties. In *Global Law, Human Rights, and Intersections with Honor Killing* (pp. 1-16). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-9596-7.ch001>.
  - Lowe, M., Khan, R., Thanzami, V., Barzy, M., & Karmaliani, R. (2021). Anti-gay “honor” abuse: A multinational attitudinal study of collectivist-versus individualist-orientated populations in Asia and England. *Journal of interpersonal violence*, 36(15-16), 7866-7885. <https://doi.org/10.1177/0886260519838493>
  - Loza, Y. (2022). Women’s bodies and lives as symbols of patriarchal codes: Honor killings. *Social Science Information*, 61(4), 371-389. <https://doi.org/10.1177/05390184221129227>.
  - Manjoo, R. (2010). Report of the Special Rapporteur on Violence Against Women, Its Causes and Consequences, Rashida Manjoo: Addendum: Mission to Algeria. UN. <https://digitallibrary.un.org/record/729694?ln=en&v=pdf>.
  - Martinez, D. E. (2011). Beyond disciplinary enclosures: Management control in the society of control. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(2), 200-211. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2010.06.016>.
  - Mayeda, D. T., & Vijaykumar, R. (2016). A Review of the Literature on Honor-based Violence. *Sociology Compass*, 10(5), 353-363. <https://doi.org/10.1111/soc4.12367>
  - Mihalic, S. (2007). Social learning theory and family violence. In Jackson, N. A. (Ed.), *Encyclopedia of domestic violence* (pp. 645-653). chapter, New York: Routledge.
  - Mishra, M., & Anand, T. (2025). A Study of Honor-Based Violence in the Republic of Iran. In *Criminological Analyses on Global Honor Killing* (pp. 137-156). IGI Global. DOI: 10.4018/979-8-3693-7240-1.ch007.
  - Moghaddam, R. (2022). A Glimpse at “honor” killings, Result of 1220 Cases over

- 20 Years. Stop Honor Killings Campaign. February 28. <https://stophonorkillings.org/en/2022/02/28/a-glimpse-at-honor-killings-result-of-1220-cases-over-20-years/>.
- Moghaddam, R. (2025). Honor Killings in Iran (first half of 1404). Stop Honor Killings Campaign. <https://stophonorkillings.org/en/2025/12/18/honor-killings-in-iran-first-half-of-1404/>.
  - Mohajan, D., & Mohajan, H. (2022). Exploration of coding in qualitative data analysis: Grounded theory perspective. *Research and Advances in Education*, 1(6):50-60. <https://mpira.ub.uni-muenchen.de/115551/>.
  - Pirnia, B., Pirnia, F., & Pirnia, K. (2020). Honour killings and violence against women in Iran during the COVID-19 pandemic. *The Lancet Psychiatry*, 7(10), e60. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30359-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30359-X)
  - Reeves, S., Albert, M., Kuper, A., & Hodges, B. D. (2008). Why use theories in qualitative research?. *BMJ* 2008;337: a949. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.a949>.
  - Salih, H. M (2023). Honour Killing in Erbil City; Social Factors: A Field Study. *Koya University Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(1), 252-258. <https://doi.org/10.14500/kujhss.v6n1y2023.pp252-258>.
  - Sarkar, R., Basset, R., & Ozanne-Smith, J. (2025). Strategies to overcome barriers to the statistical representation of femicide data-a technical note. *International Journal of Legal Medicine*, 1-10. <https://doi.org/10.1007/s00414-025-03419-z>.
  - Sen, P. (2005). 'Crimes of honour', value and meaning. in 'Honour': Crimes, Paradigms, and Violence Against Women, edited by L. Welchman and S. Hossain. Pp. 42–63 London: Zed Books. <http://dx.doi.org/10.5040/9781350220621.ch-002>
  - Shreya, R. V. (2023). Psycho-Socio Facets of Honour Killing. *Russian Law Journal*, 11(2s). <http://dx.doi.org/10.52783/rlj.v11i2s.572>.
  - Singh, D., & Bhandari, D. S. (2021). Legacy of honor and violence: An analysis of factors responsible for honor killings in Afghanistan, Canada, India, and Pakistan as discussed in selected documentaries on real cases. *Sage Open*, 11(2). <https://doi.org/10.1177/21582440211022323>.
  - Sullivan, A., & Kuehnle, K. (2007). Cycle of Violence. In Jackson, N. A. (Ed.), *Encyclopedia of domestic violence* (pp. 224–227). chapter, New York: Routledge.
  - Tsingos, T. (2023). Theory in qualitative research. *Qualitative Research—a practical guide for health and social care researchers and practitioners*. https://oercollective.caul.edu.au/qualitative-research/chapter/_unknown_-3/.
  - UNODC and UN Women. (2024). Femicides in 2023: Global Estimates of Intimate Partner/Family Member Femicides. United Nations publication. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2024/11/femicides-in-2023-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides>.
  - UNODC and UN Women. (2025). Femicides in 2024: Global Estimates of Intimate Partner/Family Member Femicides. United Nations publication. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/01/femicides-in-2024-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides>.

- unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/11/femicides-in-2024-global-estimates-of-intimate-partner-family-member-femicides.
- Vineetha, S., & Balakrishnan, K. (2016). "Honor Killing": Whether Honorable or Dishonorable. *International Journal of Law and Social Sciences (IJLS)*. Alliance School of Law, Alliance University, 2(1): 2454-8553. <https://doi.org/10.60143/ijls.v2.i1.2016.42>
  - Walker, L. E. (2001). *The Battered Woman Syndrome*. United States: Springer Publishing Company.
  - Willis, K., Daly, J., Kealy, M., Small, R., Koutroulis, G., Green, J., ... & Thomas, S. (2007). The essential role of social theory in qualitative public health research. *Australian and New Zealand journal of public health*, 31(5), 438-443. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1326020023014607>
  - Windzio, M., Hirsch, T., & Baier, D. (2024). Cultural Frames of Deviance. Muslim Religiousness and Adolescents' Attitudes Toward Violent Control of Female Behavior. *Deviant Behavior*, 46(3), 312-332. <https://doi.org/10.1080/01639625.2024.2341947>
  - Yesufu, S. (2022). The scourge of gender-based violence (GBV) on women plaguing South Africa. *EUREKA: Social and Humanities*, 1, 96-100. <https://doi.org/10.21303/2504-5571.2022.002261>.

References in Persian

- Ashayeri, T., & Ajami, M. (2015). The Sociology of Social Cultural Beliefs Affecting the Reputational Homicides. *Intelligence and criminal research journal*, 10(37), 29-54. http://icra.jrl.police.ir/article_18148.html?lang=en.
- Delavar, A., & Kohzadian, Q. (2019). Comparative Analysis and Prioritization of Factors affecting Honor Killings with other Homicides. *Intelligence and criminal research journal*, 14(55), 75-94. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17359367.1398.14.5.4.6>
- Haghpor, M., Nabavi, S., & Kolahi, M. (2022). Honor killings and semantic implications of a normal subject in the family institution: Newspapers' narrative about the murder of Romina Ashrafi. *Journal of Iranian Cultural Research*, 15(1), 121-148. <https://doi.org/10.22035/jicr.2022.2735.3127>.
- Harirchi, A. M. (February 3, 2024). A femicide every two days. *Shargh Newspaper*. <https://www.sharghdaily.com/fa/tiny/news-966611>
- Javanmard, M., Ashayeri, T., & Abbasi, E. (2020). A Study of Social and Cultural Factors Affecting Honor Killings. *Socialworkmag*; 9 (3):48-56. URL: <http://socialworkmag.ir/article-1-83-en.html>.
- Kabiri, A. (2024). Sociological Analysis of the Phenomenon of Honor Killing with the Social Interpretation Approach. *Strategic Research on Social Problems*, 13(2),

- 69-92. <https://doi.org/10.22108/srsp.2024.140587.1970>.
- Karami, G., Maleki, A., & Zahedi Mazandarani, M. J. (2019). Sociological Explanation of the Phenomenon of Honor Killings (for the Sake of Honor) in Khuzestan Province during 2011-2015. *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 13(3), 81-116. <https://doi.org/10.22055/qjdsd.2019.14563>.
  - Lotfi, M. (July 24, 2023). A femicide every four days. *Shargh Newspaper*. <https://www.sharghdaily.com/fa/tiny/news-886696>.
  - Mirzaei, E., Mohamadi, F., & Fialahi, A. (2020). Sociological study on the extent of violence against women in the family and its effective factors (case study: Kermanshah city). *Quarterly Journal of Woman and Society*, 11(43), 279-322. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088566.1399.11.43.14.2>.
  - Ostadhashem, F. (2022). Iranian Criminal Policy towards Domestic Violence against Women with an Emphasis on Committing Murder. *Comparative Criminal Jurisprudence*, 2(2), 63-74. <https://doi.org/10.22034/jccj.2022.351414.1054>.
  - Riahi, M. E., & Esmaceli, V. (2018). A Sociological Study of Attitudes towards Honor Killing among Residents of Marivan. *Journal of Iranian Social Studies*, 12(3), 52-79. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20083653.1397.12.0.9.1>.
  - Saberi, R. (2022). Finding the causes of the increase in some crimes and preventing them in the light of social learning theory. *Qanun Yar*, 6(23), 135-160. <https://s27.picofile.com/file/8459549168/7.pdf.html>.
  - Shabankareian, B. (February 15, 2023). At least 100 women and girls killed by family men in Iran in 10 months. *Etemad Newspaper*. <https://www.etemadonline.com/tiny/news-651903>.
  - Shabankareian, B. (July 22, 2024). In the first three months of 2022, 2023, and 2024, at least 85 women were killed by family men. *Etemad Newspaper*. <https://www.etemadonline.com/tiny/news-667934>.